

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 28

LÉTO 2007

S letním Veselým výletem se dobře projdete, hlavním motivem je putování po horských pěšinách a chodnicích. S doporučením a dobrou mapou najdete i v plné turistické sezóně málo navštěvovaná místa, na ta známější vás zavedeme po neobvyklých trasách. Pramen Labe s vrcholem Sněžky a Sněžnými jámami patří mezi tři hlavní krkonošské cíle. Poradíme vám, jak projít okolo Labského dolu se zastávkou u pramene Labe, aniž musíte použít asfaltovou zpevněnou cestu. Ani nebudete potřebovat místního průvodce, jako turistka zachycená na více než sto let staré fotografii. Labská studánka, jak se pramenu také říkalo, tehdy dostala známou kamennou obruč. Méně se ví o politickém motivu umístění pramene Labe do těchto míst v roce 1684. Teprve jeho vysvěcení královéhradeckým biskupem Janem Kryštofem z Talemberga definitivně přiřklo celé Sedmidolí k českému království. Podle hydrologických pravidel Labe pramení v rašeliništi na Bílé louce pod Sněžkou.

Z Galerie, informační centrum
a pension Veselý výlet
D Trutnov
Žacléřsko
A Pec pod Sněžkou
Mapa východních Krkonoš
R Špindlerův Mlýn
Nepřelétli Krkonoše
M Malá Úpa
A Doporučujeme osvědčené služby
Krkonošský národní park
Krajina Krkonoš

str. 2 - 3
str. 4 - 6
str. 8 - 9
str. 10 - 13
uprostřed
str. 16 - 17
str. 18 - 19
str. 20 - 21
str. 7, 10, 22
str. 24 - 25
str. 26 - 27

1994 Historický most ve Sklenářovicích. Výtvarníci Zdeněk Petíra, Květa Krhánková, Daniela Jandová (trochu) a Stanislav Špelda se jako nejbližší spolupracovníci Veselého výletu podílejí na tvorbě sezónních novin, obnově památek a pořádání výstav.

1999 Lesní hrádek Aichelburg. Návrhem, prací tesařů a cestářů jsme pomohli po více než sto letech zpřístupnit památník hraběte Bertholda Aichelburga na strmém úbočí Světlé hory. Romantické místo je zajímavým turistickým cílem ozvláštněným možností vypůjčit si klíče od hradní síně v informačních centrech Veselý výlet v Temném Dole a v Peci pod Sněžkou.

2001 Křížová cesta na Staré hoře v Temném Dole. Zakončení obnovy zcela zničené památky posvětil pater Jaroslav Štancí. Pašijový příběh vyjádřil výtvarník Aleš Lamr na smaltovaných obrazech barevnými symboly. Úvodní zastavení zachycuje Ježíše a dvanáct apoštolů při poslední večeři. Veselý výlet vydal i průvodce křížovou cestou.

2002 Kaple Narození Páně v Horních Lysečínách. Zbyly z ní jen kamenné obvodové zdi a přesto dnes kapličku zdobí pravá freska provedená restaurátory včetně Kateřiny Krhánkové. Veselý výlet byl u obnovy desítky památek, které jakoby nikomu nepatřily, kaple v Lysečínách patří k nejmilejším.

2004 Výcházková trasa Černá hora - Pec. Spolu s městy, obcemi, Hradní společností Aichelburg a především Správou KRNP jsme otevřeli vycházkové trasy Aichelburg, Celní cesta, Vlčí jáma, Okolo Pece, Zelený důl, Černá hora - Pec, Malá Úpa, Via Piette a letos dokončovanou Zlatou cestu. Součástí je 150 informačních panelů se čtyřjazyčným textem, dalších 42 připravujeme.

2007 Výstava obrazů a keramiky Radky Šimkové. V nové galerii Veselý výlet otevřené v lednu 2000 v Peci pod Sněžkou proběhlo 23 autorských výstav. Z předních současných výtvarníků tu vystavovali třeba Milan Chabera, Boris Jirků, fotografové Jiří Havel, Bohdan Holomíček, Pavel Štěcha, Ladislav Sitenský, unikátní snímky z horolezeckých expedic Miroslava Šmída a Josefa Rakoncaje. Více nejen o výstavách najdete na internetových stránkách www.veselyvylet.cz.

Před patnácti lety 6. června 1992 jsme k našim aktivitám přidali značku VESELÝ VÝLET. V Peci pod Sněžkou jsme otevřeli informační centrum spojené s galerií, vyšlo první vydání Veselého výletu. Hostům pro potěšení i praktické využití jsme v roce 1993 opravili historický dům v Temném Dole a v lednu 2000 otevřeli nový, tradičními tesařskými postupy zhotovený a přitom moderní dřevěný dům v Peci pod Sněžkou. Vše s jediným přáním, aby do štitů upevněný nápis Veselý výlet vyvolával dobrý pocit. Průběžně jsme vás upozorňovali na méně známá místa, seznamovali s kulturním dědictvím Krkonoš, opravou památek, zvali k jejich poznání. Dostali jsme možnost se spolupracovníky a přáteli Veselého výletu napravit nezáměr našich předchůdců a podílet se na obnově krajinných prvků. Desítky projektů s námi provedli výtvarníci, architekti, řemeslníci, typografové a tiskaři, odborníci ze Správy KRNP. Poděkovat chceme i zástupcům krkonošských měst a obcí, kteří naše úsilí mnohokrát podpořili.

Velmi si vážíme a hostům na stránkách Veselého výletu vřele doporučujeme k našim horám citlivě a přitom výjimečně služby a činnosti. Během patnácti let jsme vás upozornili na horskou farmu rodiny Davida Sosny na Valšovkách, obhospodařované louky starousedlíků na Jeleních boudách ve Spindlerově Mlýně, pojetí horského hostince Jelení louky v Zeleném dole, zprůchodnění části romantického Klausového dolu v Janských Lázních, zpřístupnění historického dolu Kovárna v Obřím dole albeřickými jeskyňáři, malebnost místa U kostela v Malé Úpě, vstřícnost k pocestným v boudě Jelenka, znovuotevření poštovny na vrcholu Sněžky, výchovu mladých lidí v ekologickém středisku SEVER v Horním Maršově, zpřístupnění sklárny v Harrachově, zřízení rozhledny ze sloupu původní lanovky na Černé hoře, prohlídky pevnosti Stachelberg, otevření a aktivity Žacléřského muzea, novou expozici Šindelka v Harrachově s lesnickou, dřevařskou a mysliveckou tematikou, přístupnost bud na obou stranách státní hranice pro poutníky při přechodu hlavního krkonošského hřebene. Uvedená místa patří k tomu nejlepšímu v Krkonoších a stojí za návštěvu i během letošního léta.

Informační centra, galerie a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou nebo v Temném Dole při silnici z Horního Maršova do Pece a Malé Úpy usnadní a příjemný váš pobyt ve východních Krkonoších. Najdete tu novinky z regionu, bezplatné informační materiály, mapy Krkonoš a okolí, průvodce, pohlednice se známkami, videokazety s pořady o Krkonoších ve čtyřech jazycích, české a německé knihy včetně dětských. Pro sběratele máme turistické známky, odznaky, nálepky, štítky na hole a jiné drobnosti. Před cestou domů tu koupíte dárky a suvenýry, malé obrázky, fotografie a oblíbené figurky a loutky Krakonoše, sbírkové kameny, přívěsky, trička připomínající návštěvu Krkonoš. Vedle běžných informací vám pomůžeme s přípravou programu či výběrem ubytování v údolí pod Sněžkou. Ve Veselém výletu v Peci si můžete objednat a koupit nejen vstupenky do historického dolu Kovárna v Obřím dole, ale i jednodenní výlety s průvodcem do Prahy a na zajímavá místa v Krkonoších a do nejbližšího okolí. Po celou provozní dobu je v Peci pod Sněžkou přístupný **veřejný internet**. Informační centra doplňují **směnárny**.

Pension Veselý výlet v Temném Dole je obklopený přírodou i kulturními památkami. Před domem zastavují letní i zimní turistické a lyžařské autobusy, ubytování hosté celoročně zaparkují i na par-

kovišti u infocentra v Peci. Dobře vybavené pokoje, bezplatné připojení k internetu, sauna, vířivka, velká hala s kuchyňkou a bohaté snídaně jsou samozřejmostí. Ceník, rezervační formulář a informace o nabídce dalších služeb spojených s Veselým výletem najdete na webových stránkách, které jsou konečně i v němčině.

OSTROVY, JEZERA A CESTY - SVĚT RADKY ŠIMKOVÉ
„Našla jsem svou krajinu, svůj druhý domov. Splňuje mé niterné představy o normách, proporcích, barvách, horizontech, zvucích, tichu, světle a světelných reflexech.“

Cesta i cestování je trvalým námětem v pracích Radky Šimkové a je i součástí tradice v českém literárním umění, kdy spisovatel je považován za „poutníka“. Poutníka, jehož cesta nikdy nekončí, cesta, jejímž významem a obsahem je jak bod výchozí, tak bod návratu. Cesta je též hledáním nových kulturních a lidských obzorů, příležitostí k probádání vlastní duše.

Přístavištěm Radky byla Sicílie, přesněji Portopalo. Místo, kde se Evropa zrcadlí v Africe. Radka tuto zemi maluje za svítání, kdy se na obzoru ještě neobjevilo ono silné slunce trýznící duši. Její barvy jsou hebké a jemné. Když se ale hlavním námětem jejich obrazů stane malý ostrůvek Capo di Passero, barvy mění intenzitu a přecházejí místo oranžové a žluté. Všude ticho, dominuje slunce. Krajina je opuštěná, bez přítomnosti lidí. Slyšet je pouze cvrkání cikád. Radka se v tichosti snaží spojit s přírodou, aby mohla najít tajemství existence. V Itálii objevila Radka i kousek Čech, kus její země bohaté na vodu a jezera. Tímto místem je jezírko Fimon blízko města Vicenza. Z lásky k tomuto jezeru vznikly jemné a stínované akvarely. Zelená je barva, která jim vévodí. Jiří Kolář napsal: „Krev snů je zelená.“ Radka se tak vrací do dětství a dospívání, kdy je život naplněn sny a nadějami.

V posledních letech se v umělecké tvorbě Radky Šimkové objevuje převážně námět lodí. Zobrazuje je zakotvané u břehu nebo u mola kolébané vlnami, bárky rybářů za úsvitu u pobřeží a staré vraky lodí, které už nikdy nevyplují.... „Lodí je symbolem lůna mateřského, zázemím a útočištěm. Cesta je u konce a naše umělkyně tak může lehce plout po vlnách svých myšlenek“..... napsal Filadelfo Giuliano, bohemista, Vicenza

Výstava obrazů a keramiky Radky Šimkové je otevřená v galerii Veselý výlet v Peci pod Sněžkou denně od 8.30 do 18 hodin do konce srpna 2007.

Následnou výstavu fotografií Krajina Krkonoš v proměně století představujeme na straně 26 a 27.

Informační centrum, galerie, směnárna a obchod Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196, PSČ 542 21, tel. 499 736 130, fax 499 736 131.

Informační centrum, galerie, směnárna a pension Veselý výlet v Temném Dole čp. 46, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel., fax 499 874 298, fax 499 874 221. Půjčování klíčů od hrádku Aichelburg. Jsou otevřena denně od 8.30 do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky.

Pension Veselý výlet v Temném Dole nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích a apartmá, telefonická rezervace v infocentru, podrobnosti o ubytování v pensionu najdete na webových stránkách nebo vám je pošleme na požádání poštou. **E-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz**

Památník generála Gablenze je přístupný v červenci a v srpnu od úterý do neděle v době 13 – 18 hodin, v září o víkendech ve stejném čase.

VIA BELLI 1866

Město Trutnov vás zve k poznání jedinečné přírodní galerie se zachovanými památkami prusko – rakouské válečné řeže v létě roku 1866. Početné pomníky na počest padlým obou válečných stran, památníky jednotlivých bitev a označené hroby jsou více výtvarnými prvky doplňujícími malebnou podhorskou krajinu, než připomínkou válečných hrůz. V úzké spolupráci města Trutnova s Klubem vojenské historie Trutnov, přesněji jeho historickou jednotkou c.k. 1. pěšího pluku císaře Františka Josefa I., proběhne v sobotu 23. června tradiční vzpomínková akce nazvaná příznačně „Pochodem v chod“. Součástí připomenutí 141. výročí vítězství rakouských vojsk v bitvě u Trutnova 27. 6. 1866 je slavnostní otevření nové naučné cykloturistické stezky „Po stopách války 1866 na Trutnovsku“. Hosté projdou osm kilometrů trasy jako doprovod věrné kopie vojenské kolony po cestách napříč historickým bitevním polem. Dohromady s téměř tříkilometrovým okruhem naučné stezky „Den bitvy u Trutnova – rakouské vítězství 27. 6. 1866“ otevřeným v bezprostřední blízkosti městského centra už před šesti lety, se naučná stezka stane součástí velkolepého projektu Via Belli, tedy Cesta války 1866. Komitét pro udržování památek z války roku 1866 trasou spojuje všechna významná bojiště severovýchodních Čech, z Trutnovska přesahujících i do sousedního Polska. Naučná stezka Via Belli 1866 je vhodná v dílčích úsecích pro pěší, v celé trase především pro cyklisty. Část související s trutnovskou bitvou začíná v polské Kamenné Hoře a končí v Choustníkově Hradišti.

Z Kamenné Hory do Trutnova je to přes hraniční přechod v Královci po silnici třicet kilometrů. Dál do Choustníkova Hradiště Via Belli

1866 pokračuje po zajímavějších lesních a polních cestách. Když se budete držet jen silnic, najedete ještě o deset kilometrů víc. Na trase brzy přibude ke starším dvanácti informačním panelům ve středu trutnovského bojiště dalších šestnáct zastávek. Jsou vybaveny unikátním obrazovým souborem a textem ve třech jazycích. Němčina a polština jsou vedle původně jen českých textů novinkou. Zásvěcené informace líčí válečné události jako nesmazatelný zápis do historie, které trvale změnily budoucnost evropských národů. Zároveň se z panelů dozvíte širší souvislosti a osudy konkrétních aktérů jednotlivých střetů. Novinkou je také rozšíření informací o stručné dějiny jednotlivých míst i nabídku dalších turistických aktivit.

Na začátku naučné stezky ve městě Kamenná Hora se dozvíte, že jako tradiční shromaždiště vojsk při opakovaných vpádech tehdy německých sousedů do české kotliny, získalo město po zkušenostech z války 1866 brzy napojení na železniční síť. Sousední Lubavka poskytla útočiště ustupujícím vojskům generála Adolfa von Bonina po porážce u Trutnova. O půl století později tu trutnovský průkopník letectví Igo Etrich v malé továrně na nábytek zavedl výrobu proslavených letounů Taube, jak se dočtete na straně 8. Také nedaleké Bernartice, poznamenané krutým drancováním ze strany pruských vojsk, vděčí válce za urychleně vybudovanou železniční přípojku v letech 1868 - 69. Tím se propojila trať z Malých Svatoňovic přes Královce do Lubawky. Na informačním panelu se také o Bernartických dozvíte, že jsou jednou z nejstarších osad na Trutnovsku a krátce tu pobýval kvůli jiné prusko-rakouské válce císař Josef II. Další zastávka je u spícího lva na kamenném podstavci uprostřed vojenského hřbitůvky v Poříčí. Místní svérázný památník války 1866 znají díky poloze u hlavní železniční trati a silnice tisíce cestujících, i když jej vidělo jen „z okna rychlíku“ či okénka automobilu. Byl odlišný ve slévárně v Blansku za peníze továrníků Walzelových. Jen málokdo dosud znal příběh z malé jeskyňky ve skalách Čížkových kamenů s autentickým, do kamene vytesaným nápisem o ukrývání se rodiny Walzelových před násilnostmi pruských vojáků.

Nejvýznamnějším bodem trutnovské části Via Belli 1866 je vrch Šibeník v Trutnově s mnohokrát i ve Veselém výletu zmíněným kovovým památníkem generála Gablenze. Je odtud skvostný výhled na město a východní Krkonoše se Sněžkou uprostřed. Naučná stezka pokračuje do obce Starý Rokytník připomínané již roku 1304. Právě tady měl od posledního desetiletí 19. století sídlo spolek pro péči, opravy a zřizování pomníků na vojenských hrobech. Hned u vjezdu do vsi najdete zrestaurovaný kamenný památník rakouských dělostřelců z roku 1907. Sousolí znázorňuje kanonýra v mírně nadživotní velikosti stojícího nad mrtvým druhem u zničeného děla. Pro bitevní pole bratrovražedné války Němců s Němci je zvlášť charakteristické posmrtné souznění padlých včetně péče o památky na „naše“ i nepřátele. Od prosince 1888 o ně pečuje Komitét pro udržování pomníků na bojišti Královéhradeckém, přeměněný po sto letech na Komitét pro udržování památek z války roku 1866. V jeho čele se vystřídala řada osobností. Významným protektorem snah o udržování všech památek na zmiňovanou válku byl přímý účastník bojů, náhodský zámecký pán, generál jízdy princ Vilém Schaumburg - Lippe. Až došlapete podle směrovek do polí u kdysi samostatné obce Rubínovice, spatříte kamenný kříž. Stál uprostřed tehdejších krvavých bojů, proto je známý z mnoha dobových vyobrazení. Opodál najdete centrální památník zdejší bitvy, strohý vysoký obelisk na stupňovitém podstavci. Také na dalším místě ve Studenci zanechaly ustupující rakouské oddíly řadu padlých a raněných vojáků.

K sousední Strážnici mám osobní vztah, u monumentálního pomníku čtyř pruských poručíků jsem prožil vzrušené chvíle klukovských šarvátek. Ani jsem netušil, že až do 2. světové války byl pomník, který považuji za jeden z nejpůsobivějších, i s přilehlým hřbitůvkem veden jako majetek Pruského státu. Prosté seskupení čtyř mohutných balvanů nechal upravit šlechtic von Sydow, otec jednoho z padlých vojáků. Připomíná tragický osud čtyř mladičkových kamarádů z důstojnického sboru pruského Královského gardového střeleckého pluku. Mír jejich duším! A mimochodem, jen pár kroků odtud, v někdejší zájezdní hostinci čp. 1 pobýval nejprve generál Gablenz, a ve stejné místnosti v noci po bitvě si brousil své vojenské ostruhy mladý a tehdy neznámý poručík Paul von Hindenburg. Budoucí prezident meziválečného Německa nechvalně proslul předáním moci Hitlerovi. Další zastávku na trase obec Staré Buky vojenské operace přímo nezasáhly. Prohlédněte si sedm zdobných renesančních náhrobků majitelů panství a jejich rodinných příslušníků v obvodové zdi kostela. Cesta pokračuje do Vlčic s památkově chráněným kostelem svatého Vojtěcha z konce 13. století. Někdejší sídlo panství je spojené s vladickým rodem Zilvářů, ale i s vojevůdcem Albrechtem z Valdštejna či Schwarzenbergů. Během naší sledované války 1866 sloužilo pod pruským dohledem jako lazaret. Také se dozvíte o krátkém pobytu Jana Amose Komenského v dochované původní faře a zřícenině středověkého hrádku Břečtejna, kterou v přeneseném významu znají zasvěcení daleko za hranicemi republiky díky sousedství s usedlostí Hrádeček nejznámějšího českého chalupáře Václava Havla. Pilníkov, kterému byl v letošním roce vrácen historický statut města, utrpěl největší škody na majetku překvapivě až po skončení bojů, když se začátkem září přes obec stahovaly do své domoviny tisíce pruských vojáků. Jiné informace si přečtete o Kocbeři, kde příslušník podnikatelské rodiny vlastní továrny ve Vídni a v Budapešti Camillo Valero zavedl jako první v oblasti výrobu umělého hedvábí. V době bojů byl v jeho textilce zřízen lazaret. Pan továrník byl za péči o raněné později dekorován řádem Železné koruny III. třídy, nejvyšším rakouským vyznamenáním pro civilní osoby. Choustníkovo Hradiště, pojmenované po jednom z držitelů Hermanovi z Choustníku, vlastnil svého času i František Antonín Špork, osvětlený budovatel nedalekého barokního klenotu v Kuksu. V Braunově kamenické dílně sochal pískovcové skvosty zřejmě i významný český umělec Jiří František Pacák s rodovými kořeny ve Starém Rokytníku. Právě z ležení v Choustníkovo Hradišti vyrazily 2. července 1866 hlavní jednotky II. armády pruského korunního prince Bedřicha Viléma, aby následujícího dne vpádem do rakouského týlu v osudné bitvě u Sadové rozhodly o výsledku celé války 1866 v neprospěch rakouských zemí. O samotných bojích jste se v mé pozvánce mnoho nedozvěděli. Tak chutě do sedel, milí čtenáři! Devadesát devět procent dalších informací a spousta krásných zážitků vás čeká na trase po stopách války, která změnila evropské dějiny.

TRUTNOVSKÉ HUDEBNÍ LÉTO

Oba prázdninové měsíce bude na Krakonošově náměstí každou středu a sobotu vždy od 16 hodin koncert některé místní nebo krajové kapely. Během sedmnácti vystoupení se tu vystřídají všechny žánry. Začíná 4. 7. folková skupina Kaluže, 7. 7. rockově zahraje Pepa Lábus a spol., 11. 7. se prezentuje s multispace undergroundem Poslední lež, 14. 7. bude country skupina Jarní vánek, 18. 7. přitvrdí rocková kapela Lith-Inn O Wevidle, 21. 7. zahrajou rock, blues a bigbeat Bejvalý holky z Janských Lázní, svérázná rodinná kapela

Via Belli 1866 vede i kolem památníku rakouských dělostřelců ve Starém Rokytníku.

Benjamin Band bude 25. 7. ustrojená ve skotských kiltech a spustí punkrockenrol. Country od Bonanza Bandu přijde na řadu 28. 7. První srpnovou středu 1. 8. se čeká hardrocková kapela Cui Bono, v kontrastu s ní bude 4. 8. následovat místní dechovka Krakonoška, 8. 8. jsou ohlášeni popalternativbeatové Vyxlay Wanti. Jazz a swing zahraje 11. 8. H-Kvintet, hard rock s bluesovými prvky předvede 15. 8. Noir W., 18. 8. Tendra hraje country a bluegrass Trutnovská studentská kapela Veso se skarockem je 22. 8., úpické Bossorky s folk a country jsou 25. 8. a 29. 8. zahraje jazzbarock místní kapela Ostaš. Berte náš přehled jako návod, kdy si z hor naplánovat cestu do Trutnova a při muzice posedět u kašny s Krakonošem, který už 115 let upírá pohled na Krkonoše se Sněžkou.

TRUTNOVSKÝ HUDEBNÍ FESTIVAL POD ŠIRÝM NEBEM

Vždy předposlední víkend v srpnu se Trutnov dostane do pozornosti celostátních médií v souvislosti s „Východočeským Woodstockem“. Nejinak tomu bude i letos, kdy pro očekávaných patnáct tisíc nejen mladých lidí zahrají nejlepší české kapely i zajímaví zahraniční hosté. Od 16. do 19. srpna vystoupí například The Plastic People of the Universe, Václav Neckář s Bacily, Bambini di Praga, Banjo Band Ivana Mládky, Monkey Bussines, Sunshine, Chinaski, Peha ze Slovenska, Hudba Praha, Garage, Psi vojáci, Divoký srdce, Petr Váša a Ty syčáci, Buty, Echt!, Jablkoň, Tleskač, Sto zvířat, Mike Patton and Peeping Tom a New York Ska Jazz Ensemble z USA, písničkáři Svatopluk Karásek, Pavel Dobeš, Václav Koubek či Jiří Schmitzer, s kapelou Vlastimil Třešňák a desítky dalších. Pro mnoho aktivních lidí bude známý festival opět důvodem navštívit Trutnov.

www.trutnov.cz

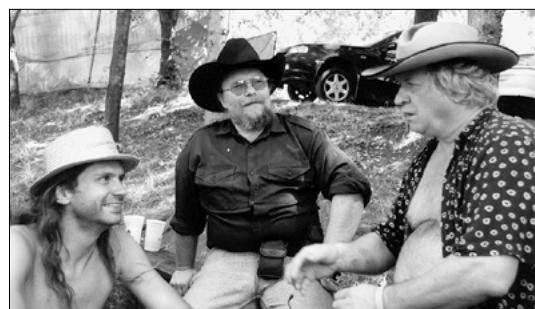
Festival v Trutnově máme rádi. Letos je to dvacet let, kdy se měl konat první trutnovský Woodstock, ale až ten porevoluční v roce 1990 se uskutečnil a byl hudebním zážitkem. Poprvé jsme na veřejnosti slyšeli muziku předtím známou jen z nekvalitních nahrávek. Zahrály legendy českého undergroundu Charlie Soukup, Sváťa Karásek, Petr Lutka, Psi vojáci, Garáž. Poprvé jsem slyšel zpívat tisíce lidí Muchomůrky bílé. Zavítal i Václav Havel a přestože nějaký čas chodil v Trutnově „válet do pivováru sudy“ při nuceném pobytu mimo Prahu, většina mladých ho viděla živě poprvé. Tak jako potom ještě mnohokrát jsme si to skvěle užili. Dnes na festival chodí i naše děti a upozorňují nás na současné kapely, které bychom měli poznat. Mezi nečekané zážitky patřila v průběhu let vystoupení „starých vykopávek“. Myslím tím i jeden z posledních koncertů Petra Nováka, bouřlivě přijaté hity Ivana Mládka, Václava Neckáře, zlidovělého Waldemara Matušku, vloni skvělou Evu Pilarovou. Jen Karel Kryl nestihl přijet osobně. Mým největším zážitkem byla kapela Boba Marleyho The Wailers. Letošní výroční festival je věnován Václavu Havlovi. Nejen proto se těším na vystoupení Plastic People Of The Universe, největší legendy undergroundu, která si mezi vězením v 70. letech a dneškem zahrála i v Bílém domě. Brácha a mladší dcera napsali, proč rádi jezdí na trutnovský festival.

Protože tam potkám spoustu lidí a poslechnu si milou muziku. Někdy si vzpomenu, že ne vždy tomu tak bylo. Když Martin Věchet pořádal v roce 1987 první festival, tak jsem ho neznal. Bydlel jsem v Praze a o festáku blízko mé rodné hroudy jsem se dověděl od kluků z kapely, ve které jsem dřív hrál. Domluvil jsem se s kámošem z Hostinného Jirkou a s Káťou, se kterou jsem žil a za půl roku si ji vzal, že se sejdem až na místě. Odjel jsem domů do Maršova a v pátek odpoledne pln očekávání vyrazil. Na křižovatce k Volanovu policajti stavěli auta a chodce a všechny vraceli zpět. Ještě že to tu znám, říkal jsem si, a vzal to kolem školy na Komendě. Tady jsem nechtěl věřit svým očím. Všude pobíhali děti v pionýrském. Prodíral jsem se veselým ošátkovaným podrostem a přemýšlel, co za festival mají ony. V bezpečné vzdálenosti jsem se vrátil na silnici a měl štěstí, protože tam s nákladem stál bývalý spolužák L. M. a ochotně mě svezl do Volanova. Tak já na festáček, a on v pátek

odpoledne v práci. Že tam nebyl coby řidič, ale příslušník pomocné stráže Veřejné bezpečnosti, to mi došlo až mnohem později. Ve vsi jsem neušel ani sto metrů a obstoupilo mě osm uniformovaných a jeden tajnej. Jak jste se sem dostal? Ať vytáhnu vše z kapes! Jestli něco chcete, tak si poslužte. Zuřivě mi zajel do kapsy a vytáhl občanku, kudlu a kapesník. Průkazka Jazzové sekce malovaná od Káji Saudka zůstala jako zázrakem v kapse. Vyfotili a zapsali si mě a poslali zpátky do Trutnova. Ale já chtěl na festák. Rozhodl jsem se zkusit to znovu tentokrát větším obloukem kolem koleji. To co jsem viděl na cestě Za Vápenkou, vůbec nevypadalo festivalově. Proti mně se valila masa polonahých ztrhaných mužů v bagančatech většinou asijského vzhledu. Utíkali před vojenským autem, na kterém stál mlčící ruský oficír a hnal své ovečky do kasáren. Mně se honilo hlavou, co ještě budu muset spatřit, než se potkám s Jirkou a Káťou a poslechneme si nějakou muziku? Skoro nic. Připítl jsem se k volanovskému viaduktu, pod kterým příslušníci zastavovali auta jezdící od Prahy. Dávali pokuty, vyhrožovali a pošklebovali se. Odpískal jsem to a jel za Jirkou do Hostinného. Vrátil se před chvílí celý od hlíny. Byl totiž na neschopence, a tak kličkoval mezi policajtama jak zajíc. A to měl štěstí, že nebyl od močůvky, kterou policajti na festivalovou louku navezli. A Káťa? Celý víkend jsem nevěděl, že skončila s festivalovou aparaturou na Hrádečku. (mk)

Trutnovský festival je pro mnohé legendou plně skvělé hudby. Ale já osobně tam chodím úplně z jiného důvodu. Samozřejmě kvalita hudby je jedno z hledisek, ale od jiných festivalů se ten v Trutnově liší nezaměnitelnou atmosférou. Není tam místo pro špatnou náladu, diskriminaci nebo předsudky mezi rozdílnými typy lidí. Každý se chová přátelsky a tolerantně. Běžně vás osloví někdo úplně cizí a skvěle se pobavíte. Příjemné třídní vytržení z běžné reality je plně unikátních zážitků. V životě plném shonu a starostí je takové zpestření potřeba. Protože za pár let si nevzpomenete, jak jste seděli doma, ale na zážitky z festáku budete vzpomínat ještě dlouho. Další příjemná věc je rozmanitost festivalu. Není tu pouze rock, ale také reggae, ska nebo punk. A je mnohem více důvodů, proč byste si i vy právě ten letošní ročník neměli nechat ujít. (plk)

www.festivaltrutnov.cz

Osobnosti festivalu Geronimo, Čuñas a Magor, 2000

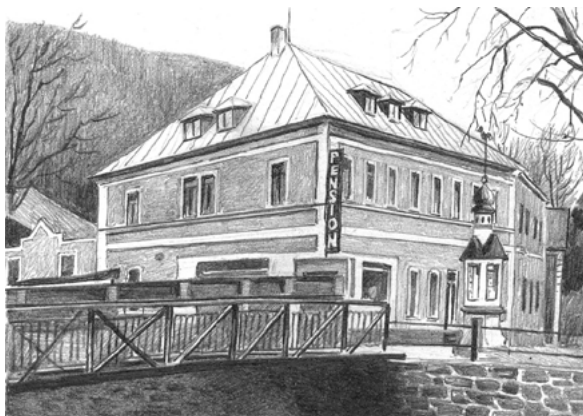

Pravidelný host Václav Havel, 2005

Pension U Hlaváčů

Dominantou náměstí v Horním Maršově je historický dům, který nechal v roce 1855 jako sídlo okresního soudu postavit hrabě Berthold Aichelburg. Dnes je tu pension U Hlaváčů s kvalitním ubytováním se snídaní ve dvoulůžkových pokojích s koupelnou a možností přistýlky. Ve společenské místnosti je malý bar a televize. K objektu patří krytý bazén s celoročním provozem. Parkování je zajištěno v uzavřeném dvoře u pensionu. V přízemí domu je vedle samoobsluhy specializovaná prodejna Cash and Carry Pilsner Urquell s celým sortimentem plzeňského pivovaru včetně Radegastu a Kozla. Pivo v sudech, lahvích a plechovkách odtud rozvázejí po celých východních Krkonoších. Obchod je otevřen od pondělí do pátku v době 8 - 12 a 12.30 - 16 hodin, v sobotu od 8 do 11.

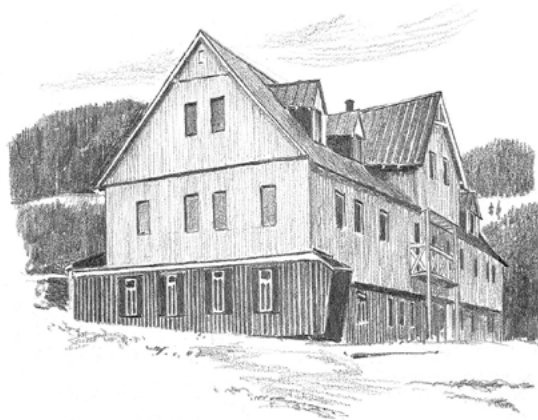
Pension a obchod s pivem U Hlaváčů, Horní Maršov, Bertholdovo náměstí 68, PSČ 542 26, tel.: 499 874 112, e-mail: hlavac@iol.cz, domluvíte se i německy.

Pension Koula

Navenek tradiční, uvnitř moderní pension Koula nabízí na Velké Pláni nad prostředkem Pece pod Sněžkou dobře vybavené apartmány. Na ploše až padesáti metrů čtverečních jsou vždy dvě obytné místnosti pro celkem čtyři hosty. Všechny apartmány mají samostatnou koupelnu, satelitní TV, kuchyňku vybavenou nádobím, vařičem, mikrovlnnou troubou, varnou konvicí, kávovarem a lednicí. V pensionu je několik větších i menších apartmánů s možností přistýlky a dvoulůžkové pokoje s koupelnou bez kuchyňky. Můžete si objednat pobyt se snídaní, večeri si můžete zajistit v sousedním pensionu Veronika. V jídelně nebo v baru s otevřeným ohněm v krbu dostanete občerstvení včetně piva a dalších nápojů. Sportcentrum je vzdálené jen 200 metrů, pension stojí na sjezdovce se třemi lyžařskými vleky a večerním lyžováním. Do hlavního skiareálu se dostanete na lyžích pomocí příbližovacího vleku nebo skibusem, zastávka je sto metrů pod pensionem. U domu zaparkujete po celý rok, v zimě počítejte s použitím sněhových řetězů.

Pension Koula, Velká Pláň 146, Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitelé Anna a Karel Koulovi, tel., fax: 499 896 267, tel. 499 736 329, 604 184 214, e-mail: karelkoula@volny.cz, <http://www.volny.cz/karelkoula/>. Domluvíte se i německy.

Vila Eden

Vzorně opravený tradiční horský dům stojí jen pár kroků od středu horského města Pec pod Sněžkou a můžete si tu pronajmout dobře zařízené, různé velké apartmány. Mají jednu, dvě nebo tři místnosti, koupelnu, satelitní TV a kuchyňský kout s vařičem, mikrovlnnou troubou, varnou konvicí, nádobím a ledničkou. Kdo si nechce vařit, objedná si snídaní do apartmánu a na večeri si dojde do některé z blízkých restaurací. Ručníky, utěrky a povlečení jsou součástí vybavení. V létě auta parkují u domu, v zimě většinou na vlastním nebo na veřejném parkovišti U kapličky. Parkování je v ceně ubytování. Novou službou je doprava do lyžařského areálu. Využít můžete také skibus, zastavující nedaleko domu, zpět se vrátíte na lyžích. Přímo od Edenu stoupá nejkratší, zeleně značená cesta na Sněžku. V létě využijete venkovní posezení se zahradním grilem.

Vila Eden, Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitelka Jana Hanzalová, tel. 602 167 447, tel. 724 277 270, e-mail: vilaeden@seznam.cz, www.vilaeden.cz, domluvíte se i anglicky, písemně německy.

Vybrané a doporučené služby vycházejí z názoru redakce Veselý výlet na vývoj zdejší turistiky. Naše kritéria pro jejich výběr a hodnocení provozovatelů jsou především serióznost a stálá kvalita služby, stav objektu a jeho soulad s horskou krajinou, určitá výjimečnost v území. Jsme si vědomi, že výběrem služeb přebíráme i odpovědnost za jejich kvalitu a že ta je i známkou kvality našich novin. Proto se setkáváte v tomto vydání Veselého výletu s osvědčenými službami z předchozích vydání. Veselý výlet jsme mohli vydat především zásluhou zdejších měst a obcí a za podpory právě těch podnikatelů, kteří doporučované služby provozují. Těšíme se na vaši spokojenost a zároveň vás chceme požádat o naši podporu. Až je navštívíte, zmiňte se, že jste se o nich dověděli právě v našich novinách. Děkuje. Redakce

SLAVNÝ PILOT Z KRKONOŠ

Je 17. května roku 1910 a nad Vídní krouží letadlo. Ze země vypadá jako velký pták. Nabírá kurs na Simmeringer Heide. Ještě téhož dne přistává ve Vídeňském Novém Městě. Tím se uskutečnil první meziměstský přelet v Rakousku na trase Wiener Neustadt – Simmeringer Heide – Wiener Neustadt. Z letadla Etrich II. Taube seskakuje na pevnou půdu třiatřicetiletý pilot Karl Illner. Žacléřský rodák je rázem slavný muž.

Narodil se jako nejstarší syn v rodině horníka Franze Illnera 14. července 1877. Ještě s matkou Marií bydleli v dnešní ulici J. A. Komenského v historickém domě čp. 23 zbořeném roku 1956. Po ukončení obecné školy v Žacléři se Karl vyučil v Trutnově Poříčí strojním zámečnickem. V tomto oboru působil v Drážďanech a dosáhl kvalifikace dílovedoucího. V roce 1898 sloužil jako voják c.k. vojenského zdravotnického oddílu č. 12 v Josefově. Poté opět pracoval v Drážďanech, ale v roce 1902 se vrátil do Žacléře, aby pracoval pro kamenouhelné doly. V té době experimentoval trutnovský průmyslník Igo Etrich a jeho spolupracovník Franz Xaver Wells s kluzákem sestaveným podle tvaru semínka tropické rostliny zanonie (*Alsomitra macrocarpa*) z Indonésie. Na úpatí Krkonoš se začala psát kapitola nového fenoménu - letectví. Brzy se Wells po úspěšných letech bezpilotního kluzáku sám vznášel nad krajinou. Úspěch přispěl k rozhodnutí Igo Etricha poznat svět ptáků. Při vývoji bezmotorového kluzáku mu ve volném čase pomáhal i Karl Illner, který byl od roku 1906 dílovedoucím v strojírenském závodě S. Bräunlicha ve Svobodě

Pilot Karl Illner ze Žacléře

nad Úpou. Od 1. dubna 1908 nastoupil jako řádný dílenský mistr a konstruktér letadel ve vývojové dílně Igo Etricha. Protože v okolí Trutnova nebyly vhodné podmínky pro zalétávání nových prototypů, odstěhoval Etrich svůj ateliér do vídeňského Prátru. V té době se kvůli odlišným konstruktérským názorům rozešel s Wellsem a na jeho místo jmenoval dílovedoucího a šéfpilota Karla Illnera. Ten se spolu se ženou a 18-ti měsíční dcerkou Gretl přestěhoval do ul. Kollonitschgasse čp. 10 ve Vídeňském Novém Městě. Většinu času však trávil v dílně na poli Steinfeld.

V zimě 1909 - 1910 se Igo Etrich vrhl do stavby zcela nového letounu. Zachoval půdorysný tvar křídla zanonia, jen zjednodušil profil. Letoun měl typické ocasní plochy, neoddělená kormidla od kýlovky a nastavitelné odtokové hrany. Tak vzniklo nejproslulejší etrichovské letadlo, které získalo pro svůj typický vzhled název Etrich II. Taube, tedy Holubice. V dubnu roku 1910 na něm Karl Illner prováděl první zkušební lety, 13. dubna ve vzduchu setrval plných 8 minut při rychlosti až 80 km za hodinu. Unikátní byl první let se dvěma pasažéry 11. května 1910. Pilotoval Karl Illner a jeho šéf Igo Etrich i nadporučík Hans Hirsch leželi každý na jednom křídle vedle pilotního prostoru a vyvažovali letoun. Na světovou scénu vstoupili definitivně konstruktér letounu Holubice Igo Etrich a pilot Karl Illner 17. května při již zmíněném přeletu. Karl popsal své pocity z rekordního letu: „Po startu z Vídeňského Nového Města jsem udělal ve výšce sto metrů několik koleček, motor pracoval bezvadně, proto jsem zamířil přímo do Vídně. Na zemi mě následovalo několik automobilů. Nejprve jsem řídil letoun na Theresienfeld, ale vyhnul se mu a dále stoupal. Byl to nádherný pocit, konečně jednou volně létat, žádný vítr, motor rytmicky pracoval. Najednou se přede mnou vynořily dvě charakteristické kostelní věže městečka Maria Lanzendorf. Vídeň se halila v mlze. Poté jsem spatřil stříbrný proužek Dunaje a komíny plynárny. Automobily, které mě zpočátku sledovaly, jsem už dlouho neviděl. Pozoroval jsem senzaci způsobenou na zemi. Lidé se zastavovali, jeden sedlák zastavil svůj pluh na poli, všichni s údivem hleděli na oblohu. Objevily se větrné poryvy, automaticky jsem je zvládnul. Mířil jsem přímo na Simmeringer Heide, která se přede mnou třpytila jako zelený travnatý flek. Na straně se rozprostíral centrální hřbitov. Můj stroj letěl ve výšce 400 metrů tak lehce jako nikdy předtím. Čím výš jsem byl, tím bezpečněji jsem se cítil. Přesto jsem stále přemýšlel, jaké místo zvolit pro nouzové přistání v případě poruchy. Simmeringer Heide se nacházela pode mnou. Pobíhalo tam několik hochů. Chtěl jsem dát čas automobilům, které mě sledovaly a chvíli kroužil. Čekal jsem však marně. Po 10 minutách jsem chtěl přistát, avšak přesně na vybraném místě se objevil malý hoch. Kroužil jsem tedy ještě hodnou chvíli a pak přistál. První ke mně přišel nějaký strážník a zeptal se, jestli něco nepotřebuji a zda má zavolat dalšího strážníka. Vše pečlivě organizoval. Teprve po čtvrt hodině přijel hrabě Kolowrat v automobilu Laurin & Klement. Pozdravil mě s bouřlivou srdečností nadšeného sportovce, na krk mi dal vavřínový věnec. V pět hodin odpoledne jsem opět odstartoval. Asi po stopadesátimetrovém rolování se již Holubice vznášela, šestkrát obkroužila louku a pak letěla přes

Kaiser-Eberdorf do Vídeňského Nového Města. Na letišti se shromáždil obrovský dav lidí, také důstojníci, chvíli jsem kroužil nad letištěm a v 6 hodin 14 minut konečně přistál. Pro silný vítr trval zpáteční let pouze 42 minut. Čekalo mě mimořádné přijetí. Na stožáru visel obrovský vavřínový věnec s velkými stuhami a nápisem Město Wiener Neustadt – za úspěšný let do Vídně 17. května 1910. Další vavřínový věnec s bíločervenými stuhami mi předal prezident aviatického výboru. Byl přítomen starosta města, automobilem dorazil Igo Etrich a mnoho dalších. V sedm večer jsem vzlétl ještě jednou k vyhlídkovému letu s manželkou pana Etricha.“

Karl Illner obdržel za svůj let tisíc korun od císaře Františka Josefa I. a dva tisíce od Rakouského leteckého spolku spolu s velkou zlatou medailí. Žacléřský rodák dál sklízel s Holubicí úspěchy na mezinárodní letecké přehlídce v Budapešti v červenci 1910 a na letecké přehlídce Kaiserfliege ve Vídni. Této slávě přihlížel sám císař František Josef I. spolu s 50 tisíci návštěvníky. Ještě téhož roku vypsala Vídeň odměnu 20 tisíc korun za uskutečnění osmdesátikilometrového letu na trase Vídeň – Horn – Vídeň. Illner neváhal a vzlétl 3. října z Vídeňského Nového Města a po mezipřistání na Simmeringer Heide mířil k Hornu. Tam se shromáždila spousta obdivovatelů letectví. Na zeleném trávníku ležela bílá signální látka. Děti byly uvolněny ze školy, všichni netrpělivě očekávali přilet prvního letadla do Hornu. Taube však nedorazila. Přišel pouze spěšný telegram s informací, že Illner kvůli poruše přistál v Kremsu. Několik truhlářů a montérů společnosti Daimler-Motoren-Gesellschaft mu tam pomáhalo s opravou. Letadlo bylo přemístěno na Simmeringer Heide a zakryto plachtou. Pokus byl zopakován v pondělí 10. října. Startu přesně v 9:14 přihlíželo široké obecnstvo. V 10:20 už zahlédli Karla Illnera v Hornu ve výšce 700 metrů. Chvíli kroužil nad davem zvědavců a poté přistál. Jako první mu blahopřáli starosta Weinmann, strážník Wimmer a ředitel školy Miklas. Ve 13:50 odstartoval ke zpátečnímu letu, ale kvůli zhoršenému počasí se musel vrátit. Podruhé vzlétl v 16:06 a o hodinu později jej vítaly nadšené davy na Simmeringer Heide. Vavřínový věnec, který Illner obdržel, zdobil nápis: „Geniálnímu konstruktérovi, odvážnému pilotovi Wien – Horn – Wien, 10. října 1910“.

Dne 8. listopadu 1910 překonal Karl Illner s letadlem Etrich Taube o 44 minut dosavadní světový rekord v délce letu. Letěl s jedním pasažérem 4 hodiny a 5 minut. Aviatická hvězda měla vystoupit v květnu 1911 na letecké přehlídce v Trutnově. Ve Vídni vytištěné kvalitní plakáty s litografií Holubice od J. Weinera již ohlašovaly slavného pilota a také Igo Etricha jako konstruktéra a letce. Proti tomu se Karl ostře ohradil, protože Etrich nikdy veřejně nelétal a v té době ani neměl pilotní průkaz. Nakonec ho v Trutnově v Holubici zastoupil letec Heinrich Bier. Karl Illner se neučil létat v pilotní škole, jako technik

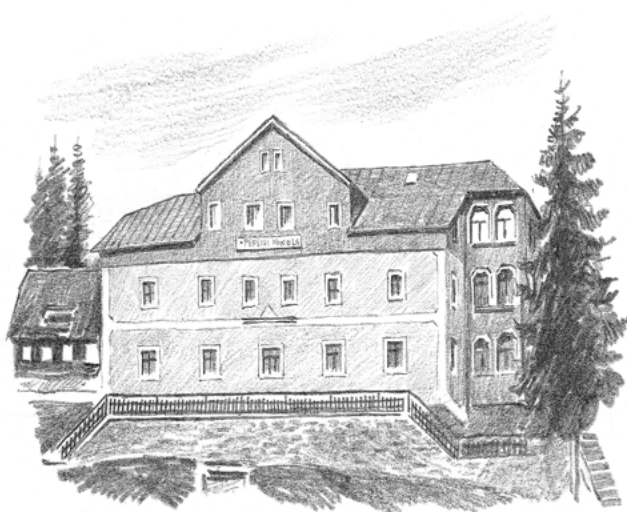
a vývojový mechanik s letounem srostl již při zalétávání. Tak získal zkušenosti a vypracoval se na výtečného pilota. Už v dubnu 1910 složil jako třetí v celém Rakousku pilotní zkoušku na letadle Etrich II. Taube. Když byla v rámci společnosti Motor Luftfahrzeuggesellschaft ve Vídeňském Novém Městě založena první rakouská letecká škola, ředitel firmy Castiglioni angažoval Illnera jako vedoucího provozu a leteckého instruktora. V dochovaném seznamu dvaapadesáti žáků Karla Illnera se objevují jména mnoha významných osobností. Slavný filmový režisér Erich Pommer v roce 1913 natočil film Tajemství oblak a Karl Illner v něm hrál roli odvážného pilota, který s Etrichovou Holubicí pronásleduje rakouskou vzducholod' Parseval.

Etrichové začali v roce 1912 se stavbou továrny na letadla v dnešní polské Lubawce, výrobu holubiho letounu zahájili už na podzim toho roku. Správcem továrny byl August Jäger a hlavním konstruktérem diplomovaný inženýr Stanko Bloudek, absolvent pražského Vysokého učení technického. Dne 24. srpna 1913 v 16 hodin odstartoval z Lubawky letoun NV-3 Taube s pilotem Alfredem Friedrichem a konstruktérem Igo Etrichem zřejmě k prvnímu letu nad Krkonošemi. Letěli přes Bernartice, Horní Staré Město, Svobodu nad Úpou, Janské Lázně a Černou horu. Zpět se vrátili přes Horní Staré Město, kde před zraky osmi tisíc nadšených diváků na chvíli přistáli a ještě téhož dne přelétli do Lubawky. Tento vzlet byl pouhou přípravou na utajovaný „výlet“, který se později zapsal do historie letectví jako „Let pěti zeměmi“. Více se o této akci a slavném žacléřském rodáku Karlu Illnerovi i konstruktérovi Igo Etrichovi dovíte na výstavě připravené k příležitosti Illnerových 130. narozenin v Městském muzeu Žacléř.

**Městské muzeum a informační centrum Žacléř, Rýchor-
ské náměstí čp. 10, 542 01 Žacléř, tel. 499 739 225, www.zacler.cz, e-mail: muzeum@zacler.cz. Je otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 16 hodin. Výstava o Karlu Illnerovi trvá od 29. června do 31. října 2007.**

Letadlo Etrich Taube – Holubice po přistání 24. srpna 1913 v Horním Starém Městě u Trutnova.

Pension Nikola

V samém centru Pece pod Sněžkou, u hlavní ulice vedoucí k lyžařskému areálu, najdete rodinný pension Nikola. Základem kvalitní služby je ubytování ve větším apartmá a ve 12 pokojích vybavených WC, sprchou, televizorem, ledničkou a malým trezorem. Hosté mohou posedět v prostorné stylové jídelně rozšířené o malý bar. Zdejší kuchyně je výhradně česká a denně dostanete mimo jiné i pečené české moučníky. V pensionu Nikola si můžete objednat ubytování se snídaní, v zimě i s polopenzí. V zimě si před domem nazujete lyže, sjedete k příbližovacímu vleku a za deset minut dojedete k nejlepšímu vlekům a sjezdovkám v Peci. Zpět sjedete na lyžích až k pensionu. V okolí pensionu jsou půjčovny lyží. Po túře i lyžování potěší prohřátí v sauně a soláriu nebo si zahrát stolní tenis. Před domem je vlastní parkoviště s dostatečnou kapacitou po celý rok.

Pension Nikola v Peci pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitel Alena Novotná, tel. 499 736 151, fax 499 736 251, e-mail: nikola-pec@volny.cz, www.nikolapec.cz, domluvíte se i německy.

Pension Veronika

Nový pension Veronika najdete uprostřed Pece pod Sněžkou v dolní části Velké Pláně na křižovatce cest k Malé Pláni a lyžařským vlekům, hotelu Horizont a k hlavní ulici. Moderní dům nabízí ubytování s příslušenstvím (17 lůžek) ve dvou, tři a čtyřlůžkových pokojích. Všechny pokoje mají satelitní televizi. V pensionu je zavedené bezdrátové Wi-Fi připojení na internet se signálem ve všech pokojích. Z prosklené půlkruhové restaurace s venkovní terasou je nádherný výhled na město, kopce a lyžařské terény. Mezi speciality restaurace patří česká jídla jako domácí ovocné knedlíky. Odpolední a večerní hosté sem chodí na lehká jídla, zmrzlinové poháry, točené pivo Plzeň. Ubytovaní mají zajištěnou snídaní a slevu v restauraci. Z pensionu Veronika jsou snadno dostupné všechny sportovní i společenské aktivity ve městě. Přímou u domu je 400 metrový lyžařský vlek se cvičnou loukou. Celoročně je v provozu ve 200 metrů vzdáleném hotelu Horizont sportovní centrum s krytým bazénem, whirlpoolem, saunou, soláriem, squashem, ricochetem, fitnesssem, kuželnicí a dalšími aktivitami. Snadno dostupné jsou i dva letní antukové tenisové kurty, lyžařské školy a půjčovny lyžařského vybavení. Půjčovnu horských kol najdete přímo v domě. Celoroční parkování je na vlastním parkovišti u objektu.

Pension Veronika, Pec pod Sněžkou čp. 309, PSČ 542 21, provozuje Věra Zadinová, tel.: 608 281 321, fax: 499 736 134, e-mail: veronika.pec@centrum.cz, www.penzionveronika.cz. Domluvíte se i německy a anglicky.

Hotel Krokus

Hotel Krokus v centru Pece pod Sněžkou nabízí ubytování se snídaní nebo polopenzí v luxusně zařízených 15 dvoulůžkových pokojích a dvou junior suites. Některé pokoje je možné rozšířit o přistýlku, jeden pokoj je zařízen pro imobilní hosty. Ve všech pokojích naleznete televizor se satelitním příjmem, sociální zařízení je samozřejmostí. Hotel Krokus je jako jeden z mála v regionu členem Asociace hotelů a restaurací ČR, což zajišťuje hostům neustálou garanci kvality a jakosti poskytovaných služeb. Má vlastní parkoviště a parkovné je v ceně pobytu. Pro malé hosty je připraven dětský koutek. Restaurace s širokým výběrem jídel a kavárna s vlastními cukrářskými výrobky je otevřena denně od 9 do 22 hodin. V letním období se restaurace rozšiřuje o posezení na terase. Pro výběr letního programu je v recepci připraven přehled zajímavých míst v širokém okolí. V zimě se do lyžařského areálu svezete hotelovým skibusem nebo vyjedete příbližovacím vlekem. Zpět sjedete na lyžích až téměř k hotelu. Rezervaci ubytování si zřídíte prostřednictvím elektronické pošty, faxem nebo telefonicky v hotelové recepci denně od 9 do 21 hodin. Usměvavý Krokus-team vám je vždy k dispozici!

Hotel Krokus *, pošta Pec pod Sněžkou čp. 189, PSČ 542 21, majitel ing. Miloslav Kopecký, tel.: 499 896 961, fax: 499 896 962, e-mail: hotel.krokus@iol.cz, www.hotelkrokus.com, Domluvíte se německy i anglicky.**

NOVÁ BOBOVÁ DRÁHA

Novinkou letošního léta je v Peci pod Sněžkou otevřený Relax park v Bukovém údolí navazující na veřejné parkoviště U kapličky. Při cestě do Obřího dolu nebo k lanovce na Sněžku nemůžete moderní atrakce na obou březích řeky Úpy přehlédnout. Hlavní částí zábavního parku je horská bobová dráha dlouhá 700 metrů. Na start vás vytáhne dvěstěmetrový vlek. Dolů do hloubky devadesát metrů se spustíte po šestitrubkové konstrukci od firmy Wiegand. Kolečkový bob má dvě brzdicí páky s velmi účinnými brzdami, záleží na vaší dovednosti, jak rychle dráhu s jednou 360 stupňovou zatáčkou projedete. Při otevření parku pro veřejnost 7. července bude připravený také skluzavkový ráj se šesti padesátimetrovými skluzavkami. Ve smrkovém lese za přehradou najdete Monkey park, tedy opičí hřiště se soustavou lan s překážkami a odpočinkovými plošinami. Lanová dráha je zavěšená na stromech, její přeletení prověří vaši zdatnost, odhad, schopnost udržet rovnováhu a koordinovat pohyby. Zajímavostí opičího hřiště v Peci je způsob, jak se k němu dostanete. Na levý břeh řeky Úpy zatím nevede most ani cesta a proto tam i zpět sjedete po dlouhém lanovém sjezdu přes celé údolí. Součástí zábavního parku je také bar a veřejné toalety. V přípravě je rozšíření o dětský park, trampolíny a horolezeckou stěnu. Otevřeno je denně od 9 do 21 hodin, a nebude zavřeno ani v zimě. Celoroční provoz bude doplněn i o večerní jízdy. Více najdete na www.relaxpark.cz nebo www.bobovkapec.cz.

KRKOŇSKÝM CYKLOBUSEM

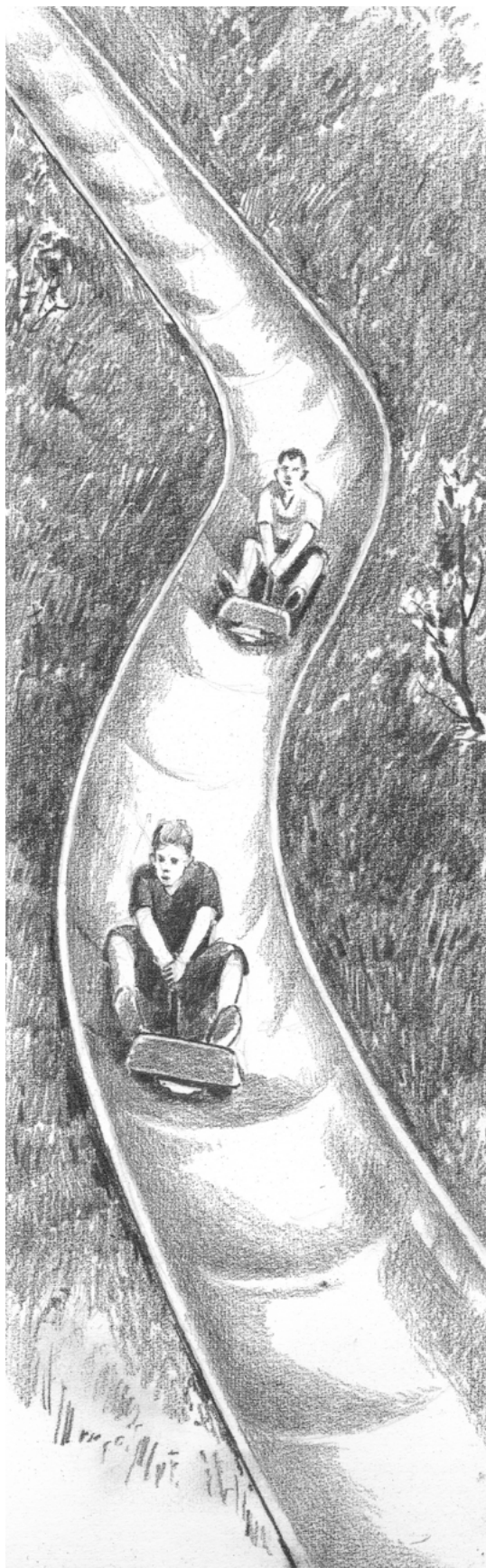
Osvědčené cykloturistické autobusy rozšiřují vaše možnosti poznání celých Krkonoš. Například z Pece vyjedete v 7.50, ve Vrchlabí jste v 8.50, do Špindlerova Mlýna ze stejného místa pokračujete v 9.20 a v 10.00 stihnete autobus na Špindlerovku. Zpět se vrátíte pěšky přes hřebeny kolem Luční boudy nebo na kole přes Strážné, Rennerovky, Liščí cestu a Zahrádky do Pece. Nebo se ze Špindlerovky vydáte okolo Labského dolu k prameni Labe či do Sněžných jam podle popisu na str. 16. Při zakončení túry ve Špindlerově Mlýně musíte stihnout autobus v 17.15 do Vrchlabí a odtud v 18.25 do Pece. Výrazně označené krkonošské cyklobusy jezdí na hlavní lince mezi Malou Úpou a Harrachovem. V Jilemnici Hrabačové můžete přestoupit na linku na Horní Mísečky. V červenci a v srpnu jsou v provozu denně, v září ve čtvrtek a o víkend. Uvezou najednou až 15 kol. Hlavní linkou se v 10.25 dostanete snadno na Malou Úpu a z Pomezních Bud nejsnadnějším výstupem na Sněžku (str. 20). Jízdní řády dostanete zdarma v každém autorizovaném informačním centru nebo je najdete na internetu na www.ergis.cz.

OKRUH PŘES ČERNOU HORU

Nová služba spojuje od června do konce září speciální Černohorský bus s kabinovou lanovkou na Černou horu. Oblíbený okruh může začínat na autobusovém nádraží v Peci každou celou hodinu od 9 do 16 hodin. Jízdenka za 200 korun obsahuje přepravu autobusem a lanovkou, před kterou vás autobus vysadí. Z Černé hory do Pece projdete po značené vycházkové trase. Nastoupit můžete na kterémkoliv zastávce mezi Peci a Janskými Lázněmi, pak je cena 150 korun, autobus vás potom z Pece odveze na stejné místo. V ceně je zahrnutá i přeprava jízdních kol a koloběžek. Skupiny nad 15 osob si mohou dohodnout přepravu mimo jízdní řád na telefonu 608 476 112.

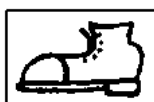
PODZEMÍ OBŘÍHO DOLU

Jenom v červenci a v srpnu otevřou jeskyňáři z České speleologické společnosti - skupiny Albeřice historický důl Kovárna v Obřím dole a vy se s průvodcem vydáte do vykutáného nitra Sněžky. Úzkou chodbou projdete do překvapivě velkých prostor, kde horníci dolovali rudy s přestávkami celých 450 let. Prohlídky jsou vždy od čtvrtka do neděle se vstupem do podzemí vždy v 10.00, 11.30, 13.00, 14.30 a 16.00 hodin. Na jednu prohlídku se může vydat jen deset osob starších deseti let, proto doporučujeme rezervaci na konkrétní čas nebo zakoupení vstupenky předem. Potom můžete návštěvu historického dolu spojit i s výstupem nebo sestupem ze Sněžky. Rezervace a prodej lístků jsou pouze v Městském informačním centru Veselý výlet v Peci pod Sněžkou, proto počítejte s nejméně půldruhou hodinou chůze do Obřího dolu k místu zaniklé horské boudy Kovárna, kde prohlídka začíná. Další informace najdete na webových stránkách Veselého výletu v rubrice informační centrum nebo na stránkách <http://www.volny.cz/speleoalberice>.

Zelený důl - Jelení louky a Steinerovy domky, 1931

ZELENÝ DŮL

Na tuhle skoro pohádkovou vycházku se můžete vypravit i v nejistém počasí a dokonce v letním žáru. Vždy se můžete pohodlně vrátit a větší část projdete ve stínu nebo dokonce podél chladivých potoků. Vydejte se od autobusového nádraží kolem pošty a Veselého výletu po hlavní ulici. Před parkovištěm uhněte podle směrovky doprava do Zeleného dolu. Romantickým údolím s kaskádami ledové vody Zeleného potoka s místy na osvěžení dojdete na uprostřed lesů ukrytou malebnou luční enklávu Jelení louky s vyhlášeným horským hostincem. Ledovec kdysi rozšířil Zelený důl do překvapivě šířky, přesto zalednění bylo nejslabší ze čtyř dnes navštívených údolí. Od Jeleních luk se kousek vraťte a po červeně značené cestě vystoupejte na Richterovy boudy. Cestou uvidíte kamenné agrární valy podél rovných pozemků zalesněných luk a v jednom místě i základy zaniklé chalupy. Místo se nyní jmenuje Pustý svah, ale do čtyřicátých let bylo trvale obydlenou osadou Steinerovy domky.

Se znalostí zemědělských usedlostí na prudkých svazích Alp lépe porozumíme, proč si osadníci v 16. století troufli založit hospodářství na tak odlehlých a exponovaných svazích. Kolonizátoři Steinerových domků měli na kamenité stráni jen dvě výhody – jižní expozici a nikdy nevysychající Divoký potok. První obyvatelé Steinerových domků přišli do Krkonoš v 16. století jako dřevaři kácet prales. Možná byli také uhlíři, protože těžké bukové klády hora-lé pálili přímo v mýtech na dřevěné uhlí. A mezi Jeleními loukami a Steinerovými domky se dochovaly základy desítky milířů. Lesy obklopenou osadu tvořila na dvě části rozdělená louka a tři chalupy. Posledním nositelem jména, podle kterého se místo po staletí jmenovalo, byl Josef Steiner z prostřední chalupy čp. 79. Právě kolem základů jeho domu prochází turistická stezka. Po vysídlení starousedlíků v letech 1945 až 1947 neměl o prosté chalupy na Steinerových domcích nikdo zájem a proto byly zbořeny a louka zalesněna. Steinerové jsou spojeni také s nedalekou Výrovkou. V místě, kde císařští celníci číhali na pašeráky nosící na krosnách tabák, cukerin, petrolej a pálenku ze Slezska do Čech, založili po roce 1880 Hotel na Výrovce. Ironicky tak říkali nejprve plátěné, potom kamenné a nakonec dřevěné budce potlučené šindelem.

Naše dnešní túra prochází v nejvyšším bodě přes Richterovy boudy. Velká louka bývala, na rozdíl od dvou předešlých trvale

Modrý důl, 1935

obydlených míst, posetá jen letními boudami využívanými hospodáři především z Velké Úpy pro sezónní pastvu dobytka a sušení sena. Až do druhé poloviny 19. století zabírala okolí Richterových bud rozsáhlá seniště jen s několika rozptýlenými smrky a malými skupinami kosodřeviny. Svah pod Výrovkou byl tehdy téměř holý. Stávalo tu devět letních bud, dvě zanikly už v 19. století, dodnes zůstaly jen dvě původní chalupy. Tu nejvýše položenou už v roce 1931 Bergerové přestavěli pro trvalé bydlení, dnes tu žije Herbert Berger a poskytuje ubytování v horské chalupě stejně jako jeho předci. Pobyt v Horském dvoře Richterovy boudy je originálním zážitkem. Ostatní letní boudy zanikly nebo byly zcela přestavěny. Boudu u hlavní cesty z Pece na hřebeny vlastnili nejméně od roku 1841 Bönschové z Velké Úpy. Brzy si uvědomili možnosti rozmáhající se turistiky a obyčejnou chalupu rozšířili o verandu s hostincem. Protože začali se službami pro hosty mezi prvními nejen na Richterových boudách, stali se bratři Bönschové nejúspěšnějšími hoteliéři na hřebenech Krkonoš. Provozovali také Luční, Rennerovu, Scharfovou, Klínovou a Černou boudu. Současnou Richterovu boudu postavilo Ministerstvo školství v roce 1952 a po nedávné rekonstrukci slouží především školním skupinám.

MODRÝ DŮL

Při pokračování po červeně značené cestě se vám brzy otevře hezký pohled na Sněžku přes osadu Modrý Důl ve stejnojmenném údolí. Ovšem ještě výraznější je odtud masiv Studniční hory se skalnatým ledovcovým karem Velká Studniční jáma a jižním úbočím se znatelnou lavinovou dráhou. Tady je i místo s pravidelně nejvyšší vrstvou sněhu v Krkonoších dosahující i přes patnáct metrů. Podle tvaru sněhového pole v květnu až červnu se firmovému poli říká Mapa republiky. Na dno Modrého dolu sestoupíte po prastaré Železné stezce, kudy naposledy v 18. století nosiči nosili na krosnách rudu od zdejších dolů ke zpracování v hamrech a hutích. Modrý důl je jedním z nejkldnějších míst Pece pod Sněžkou. Zdejší chalupy a boudy jsou chráněným souborem původní horské architektury. Z těch nejstarších je zajímavé čp. 98 v levém horním rohu s nově obloženými štíty štípaným šindelem. Celou šindelovou střechu má dobře zrestaurovanou horská bouda Na výsluní. Její obytné polopatro nad roubeným přízemím je typické pro počátek 20. století, kdy téměř každý hospodář pronajímal pokoje v pod-

Obří důl, 1899

Růžový důl, 1904

krovi letním hostům. Wenzel Meergans v roce 1911 k prosvětlení pokojů v patře použil kromě štítů také vhodný přední sedlový vikýř. Dnes horská bouda Na výsluní nabízí jedno z nejzajímavějších ubytování východních Krkonoš ve zcela původním interiéru s atmosférou horského domu. K tomu patří i krávy hospodáře Jaromíra Šimrala vyhnané sem na letní sezónu z Velké Úpy, jako za starých časů. Kolemjdoucí se mohou zastavit v boudě Na výsluní na občerstvení, my si tu dáváme bezovou šťávu a borůvkové koláče. Sousední dvoupatrový dřevěný dům s výrazným rizalitem patří tělovýchovné jednotě SPOFA a je ukázkou nejmladšího tradičního horského stavitelství. Obě stavení jsou v tomto odlehleém koutu obývaná celoročně. Od mostu vede podél Modrého potoka žlutě značená pěšina do Obřího dolu. Pohodlný spád cesty vám umožní sledovat ráz krajiny, která nese stopy modelování ledovcem. Tady se v nejchladnějších periodách spojovaly ledovce Modrého a Obřího dolu v jeden proud, který ztéká až do Bukového údolí v centru Pece pod Sněžkou. Když roztál, zbyly po něm ledovcové morény a samostatné velké kameny. Z této cesty vidíte právě takový balvanitý povrch.

OBŘÍ DŮL

Do neznámějšího krkonošského dolu vstoupíte v místě, kde stávala na svou dobu velká kamenná úpravna rudy. Její zbytky jsou patrné za rašeliništěm poblíž místa, kde překročíte řeku Úpu po lávce a vydáte se po modře značené cestě zpět do Pece. Hned za první zatáčkou je prastará bouda v Obřím dole s malou zvoničkou na hřebenu střechy. Hostinský Ernest Fries ji nechal postavit až v roce 1934, snad jako vzpomínku na dávné doby, kdy zvonice bývala na jedné chalupě v každé horské osadě. Tehdy zvonek ohlašoval pravidelně třeba večerní čas k modlitbě zvaný klekání nebo mimořádnou událost jako požár či úmrtí. V Pecí se zachovaly už jen čtyři chalupy se zvonici, kromě Obřího dolu ještě v Javořím a Vavřincově dole a také na Zahrádkách. Bouda v Obřím dole s občerstvením je památnou stavbou se vztahem k nejstarší historii Pece pod Sněžkou. Na zdejší louce byly jen dvě chalupy obývané původně horníky a hutníky z nedalekých dolů na úbočí Sněžky. Teprve na konci 19. století se horalé přeučili na hostinské a obchod jim u tehdy hlavní výstupové cesty na Sněžku z české strany hor šel výborně. Proto k boudě postupně přibývaly další přístavby, až se původní

chalupa téměř ztratila. Od soutoku Modrého potoka s Úpou voda teče v korytu opatřeném kamenným hrazením, které ochraňuje Pec proti náhlým přívalovým vlnám po průtržích mračen.

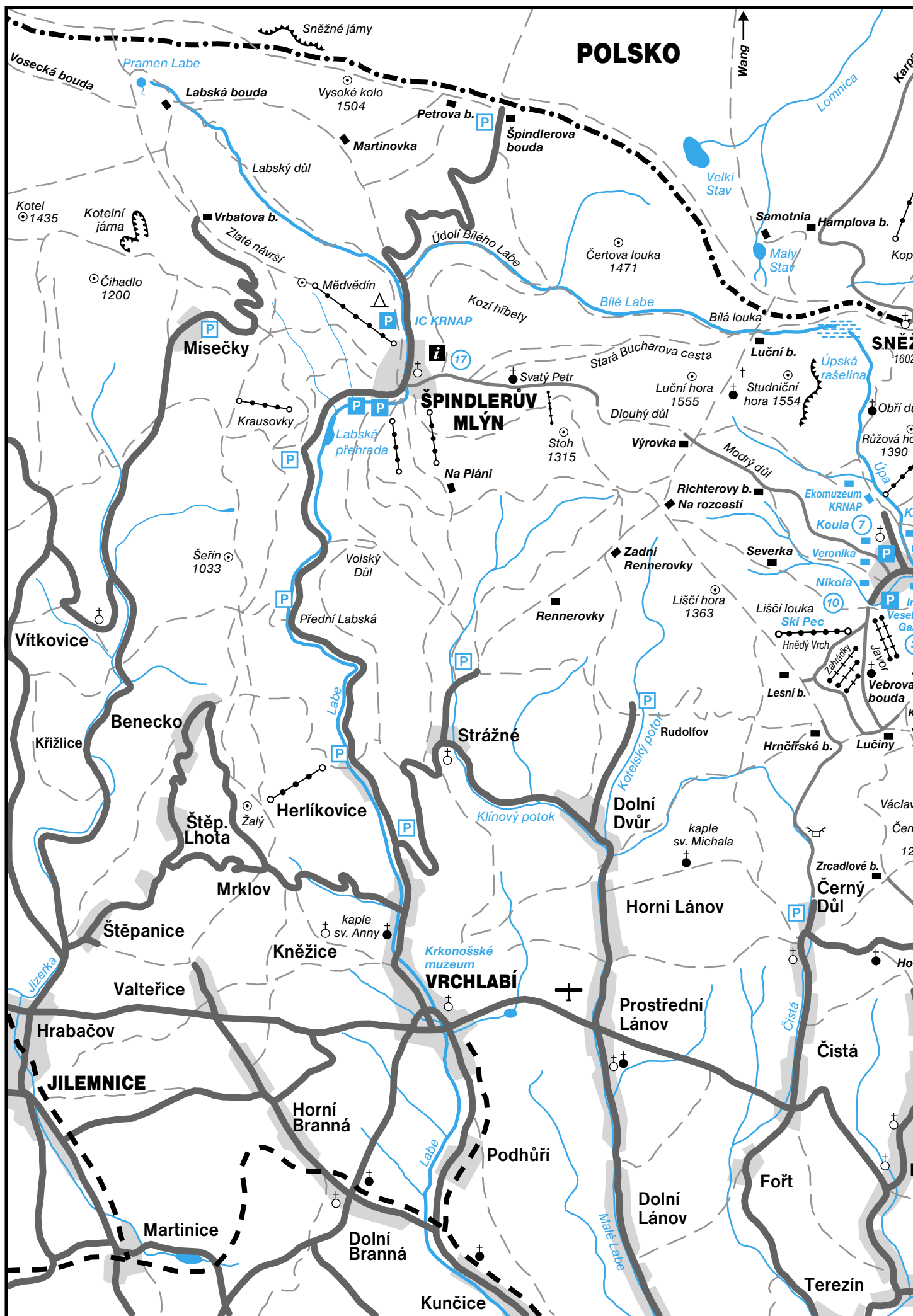
RŮŽOVÝ DŮL

Další údolí lidé většinou považují již za součást Obřího dolu, přitom jde o Růžový důl podél stejnojmenného potoka. Zdejší osada Stumpengrund byla v roce 1945 přejmenovaná na Růžový Důl. Dnes většinou zarostlé louky bývaly velmi pečlivě obhospodařené. Na konci 19. století ve dvanácti chalupách horalé chovali přes třicet kusů dobytka. Přestože tudy procházeli hosté na Sněžku, neotevřel tehdy žádný hospodář hostinec jako v Zeleném, Modrém nebo Obřím dole. Ovšem dnes je v létě Růžový Důl nejnavštěvovanějším místem v Pecí, protože tu od léta 1948 stojí dolní stanice sedačkové lanovky na Sněžku. Hosté k ní musí vystoupat na vysokou boční ledovcovou morénu, která spolu s roztroušenými velkými kameny dokládá někdejší rozšíření horského ledovce. O tom i o dalších zajímavostech z dnešní trasy se více dozvíte ve zdejším ekologickém muzeu Obří důl, posazeném u hlavní cesty.

SVATOVAVŘINECKÁ POUŤ NA SNĚŽKU

V pátek 10. srpna přijde na vrchol Sněžky hodně lidí. Pouť ke kapli svatého Vavřince se tu koná s přestávkami ve zlých dobách už 326 let. Z Pece průvod vychází v osm hodin od kapličky Panny Marie na parkovišti v Bukovém údolí a projde Obřím dolem na Sněžku. V pravé poledne s poutníky z polské i české strany hor vykonají mši pod otevřeným nebem společně biskup legnický a královéhradecký. Ještě před tím v 11. hodin, když vše dobře dopadne, požehná královéhradecký biskup Dominik Duka právě dokončené České poštovně na vrcholu Sněžky. Možná bude přítomen pravidelný účastník pouti prezident České republiky Václav Klaus. Na své si přijdou filatelisté. Česká pošta a Poštovní spořitelna k otevření nové České poštovny připraví přitiskové a možná i klasické známky, příležitostní razítko a předtištěnou obálku jako filatelistickou celinu. Účastníci pouti mohou získat tradiční pamětní list. Program Svatovavřinecké pouti pokračuje odpoledne v Bukovém údolí u přehrady v Pecí pod Sněžkou koncertem moderní hudby a malým jarmarkem.

www.pecpodsnezkou.cz

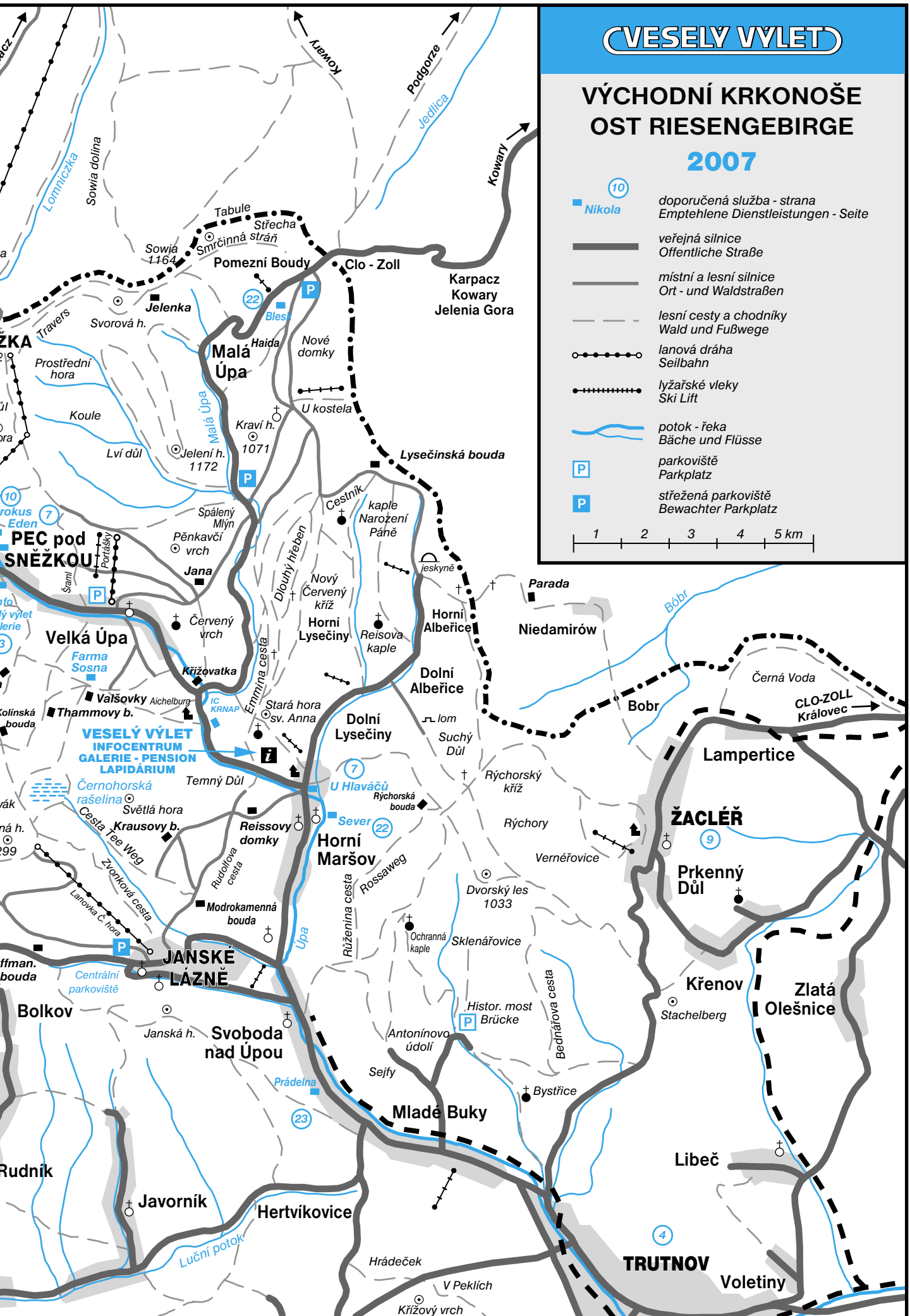

VÝCHODNÍ KRKONOŠE OST RIESENGBERGE

2007

- 10 **Nikola** doporučená služba - strana
Empfehlene Dienstleistungen - Seite
- veřejná silnice
Öffentliche Straße
- místní a lesní silnice
Ort- und Waldstraßen
- lesní cesty a chodníky
Wald und Fußwege
- lanová dráha
Seilbahn
- lyžařské vleky
Ski Lift
- potok - řeka
Bäche und Flüsse
- P parkoviště
Parkplatz
- P střežená parkoviště
Bewachter Parkplatz

1 2 3 4 5 km

Někdejší seniště okolo Martinovy boudy, 1935

Moderní životní styl nás vybízí k pravidelné fyzické námaze. Nedovedeme si představit pobyt na horách bez delších vycházek při kterých se zdravě zadýcháme, rozbolí nás nohy a potěší nás poznání nových míst. To najdete na našich oblíbených trasách v okolí Špindlerova Mlýna. Zavedou vás do nejvyšších poloh Krkonoš, k prameni Labe dojdete po netradiční trase, projdete pod skalami Sněžných jam či vystoupíte na Sněžku cestou dávných špindlerovských turistů.

OKOLO LABSKÉHO DOLU

K prameni evropského veletoku Labe se dostanete ze Špindlerova Mlýna nejsnadněji od horní stanice lanovky Medvědin. S námi se vydejte náročnější trasou. Promenádní cesta od bílého mostu vás zavede k soutoku Labe s Bílým Labem. Za restaurací Myslivna uhněte doleva na neznáčenou stezku. Smíšeným lesem dojdete k Medvědimu kolenu. Tady začíná hodinový výstup k Martinově boudě, jednomu z nejvýše položených trvale obydlených stavení v Krkonoších. Chcete-li se vyhnout prudkému stoupání po zpevněné cestě, vyjeďte pravidelnou autobusovou linkou na Špindlerovku a projděte k Martinovce přes Petrovku dál po modře značené cestě kolem Ptačího kamene a Bráderovy boudy.

Martinova bouda

Letní salaš na rozlehlém seništi při horní hranici lesa ve výšce 1250 metrů založili Harrachové z jilemnického panství už v polovině 17. století. Jednoduché stavení s obytnou místností a několika chlévy si pronajímali i s loukami v Martinské jámě hospodáři ze Špindlerova Mlýna. Novou boudu v roce 1795 postavil Martin Erlebach, podle kterého se jmenuje dodnes. Na seništi bývaly ještě další dvě letní boudy, ale po zákazu lesní pastvy je panští úředníci nařídili v roce 1899 zbořit. Jejich podobu ani podobu Martinovky jako horské salaše překvapivě nezachytil žádný známý historický snímek. Téměř celý kamenitý svah pod nejvyšší horou západních Krkonoš Vysokým Kolem, která jediná přesahuje výšku 1500 metrů, hospodáři přeměnili během staletí na velkou louku s pečlivě vysekanou trávou mezi ponechanými žulovými bloky. Propagátor turistiky a ochrany přírody Jan Buchar se v roce 1907 zasadil o zřízení horské botanické zahrady na pozemku pod Martinovkou. Zahradník z vrchlabského zámku Josef Mrázek sem tehdy přesadil nejznámější krkonošské květiny, panství pro návštěvníky zřídilo dřevěný altánek. Bez pravidelné údržby „zahrádka“ zpusťla. Jan Buchar se ji pokusil obnovit ještě v roce 1930, ale bez trvalého úspěchu.

Dnes louku postupně pohlcuje horská příroda. Přestože kolem Martinovy boudy dlouho nevedla významná stezka, jako třeba kolem nedaleké Petrovy boudy, rozhodl se hrabě Jan Nepomuk Harrach už v roce 1879 přestavět letní boudu na dvoupodlažní horský dvůr s chovem dobytka, restaurací a pokoji pro hosty. Dlouhodobé nájemce Hollmanny v roce 1912 vystřídal Otakar Hloušek. Hoteliér původem z Nové Paky k boudě přistavěl dodnes zachované kolmé křídlo a hlavně výrazně přispěl k posílení české turistiky v tomto koutě hor. Po první světové válce boudu spravoval nájemce Ferdinand Nejedlý a to i po státní konfiskaci části harrachovského majetku při pozemkové reformě ve dvacátých letech 20. století.

Od roku 1956 tu býval boudařem člen Horské služby, horolezec a lyžař Kamil Šubert, otec nejúspěšnější tenistky světa Marty Navrátilové. Slavná Martina tu od svých třech týdnů s rodiči prožila první tři roky života a podle Martinovy boudy se dokonce jmenuje. Převzala tak připomínku na horského hospodáře Martina Erlebacha. Do skoro rodné boudy se mohla po vynucené emigraci podívat až v létě 1990. Jen krátce potom proběhla privatizace horského hotelu a od té doby Martinova bouda nepřetržitě slouží hostům. Restaurace je otevřená denně od 10 do 20 hodin, specialitou jsou kynuté borůvkové knedlíky se šlehaným tvarohem.

Pro romantiky nebo šetrivé poutníky teče jen dvě stě metrů za Martinovkou vydatná studánka s pitnou vodou. Kamenný chodník k Labské boudě úbočím Vysokého Kola patří k nejhezčím úsekům dnešní túry. V místě, kde je poprvé vidět vrchol Sněžky jsou dole pod cestou patrné kamenné valy a základy zaniklé Pudelské boudy. Příjemná procházka nabízí výhledy do Labského dolu, na protějším strmém svahu pod vrcholem Zlatého návrší hrabě Jan Harrach zřídil už v roce 1904 první krkonošskou přírodní rezervaci. Přerostlá Labská bouda dokončená v roce 1975 stojí o sto metrů výše, než ta původní zničená požárem v listopadu 1965 (více na str. 26). Odtud je to k prameni Labe pouhý kilometr. Kromě známé mozaiky se znaky „labských“ měst u „labské studánky“ uvidíte hned dvě pamětní desky připomínající již zmíněného českého krkonošského turistu č. 1 Jana Buchara. Po prohlídce druhého nejvyhledávanějšího cíle na hřebenech Krkonoš se vraťte k Labské boudě. Tím se vyhnete asfaltové cestě, protože pohodlná pěšina mezi Labskou boudou a Zlatým návrším vede po skalnaté hraně Labského dolu.

Pančavský vodopád

Na dnešní okruh jsme vás pozvali právě kvůli výhledu do Labského dolu. Horní okraj ledovcem přemodelovaného údolí tvoří žulové skalní výchozy upravené mrazovým zvětráváním na skalní sruby. Na dně ledovcového karu se překvapivě v několika meandrech klikatí Labe. Někdejší smrkový prales s více než dvě stěletými stromy se částečně rozpadl kvůli imisí a v jejím důsledku kůrovcové kalamitě v průběhu osmdesátých let. Dnes se v řídkém lese zelenají přirozeně zmlazené i uměle vysazené stromky. V rašeliníšti Pančavské louky pramení říčka Pančava a z hrany Labského dolu padá do hloubky. Pančavský vodopád je nejvyšší v Krkonoších, už od konce 19. století býval využívanou atrakcí. Hosté vystupující Labským dolem došli k prosté chalupě, kde za drobnou úplatu horal zatroubil na polnici. Signál slyšel jeho pomocník nahoře a otevřel stavidlo umělé vytvořené nádrže. Mocný proud vody potěšil udivené návštěvníky. Za to zaplatili třeba v létě 1912 deset krejcarů rakouské nebo 15 feniků německé měny.

*Trubač dával povel
ke spuštění Pančavského vodopádu, 1912*

Tři památníky

Na žulovém balvanu u mostku přes Pančavu najdete pamětní desku prvního náčelníka novodobé Horské služby Otakara Štětky. Můžeme jen připomenout, že postavou drobný pán měl velkou autoritu nejen mezi záchranáři. Po deseti minutách dojdete na místo, které je spjaté s morálním posláním Horské služby. U kamenné mohyly zemřel 24. března 1913 při mistrovském závodě na padesát kilometrů nejlepší český lyžař té doby Bohumil Hanč. Sem ho dovezl jiný závodník Emerich Rath, když našel svého soupeře o pětset metrů výše zcela vyčerpaného a podchlazeného. Dál Hanče nedokázal nést, uložil ho do závětrí a spěchal pro pomoc na Labskou boudu. Ta přišla pozdě. Ještě před tím promrzlému Hančovi poskytl svůj kabát a čepici přítel Václav Vrbata, který potom sám ve vánici umřel. Obě-

Místo smrti Bohumila Hanče, 1913

tavá pomoc v nouzi se stala hlavním mottem Horské služby. Český Němec Emerich Rath z Broumova na místě neštěstí ještě v březnu upravil pomníček s nápisem na ulomené lyži, který později nahradila malá kamenná mohyla. O hodně větší a známější pomník Hanče a Vrbaty uvidíte na Zlatém návrší. Od Vrbatovy boudy s dobrým občerstvením (9.30 až 16 hodin) nemusíte sestoupit na Mísečky po klikatci se horské silnici presidenta Masaryka z roku 1936, ale po původní Staré vozové cestě postavené Janem Harrachem v letech 1887 až 1897. Na žlutě značenou cestu odbočte v první ostré zatáčce. V polovině vás zaujme památník právníků Miloslava Machka a Jiřího Vrabce, kteří tu zahynuli ve vánici v lednu 1933. Funkcionalisticky pojatý kamenný objekt je moderní i po třicetiletí.

Harrachova skála

Po červené značce projdete rozporupným sídlištěm Mísečky. K zastavení doporučujeme až trochu zastrčené občerstvení Stopa u bežkařských tratí. V létě je otevřené od 10 do 18 hodin. Určitě zajděte na Harrachovu skálu jen kousek odtud. Kdysi tu bývala velká deska s českým nápisem, vy uvidíte jen ve skále kameniky upravenou plochu. Nejznámější pohled na Špindlerův Mlýn odhaluje krásné přírodní scénérie s dominantními Kozími hřbety a Luční horou uprostřed. Dobře jsou odtud patrné i prohřešky urbanistů a architektů. Pětihodinový výlet zakončíte sestupem po Vodovodní, červeně značené cestě v zimě užívané jako nejsnadnější sjezdovka.

Na další velmi zajímavé okružní túry v okolí Špindlerova Mlýna jsme vás pozvali v minulých vydáních. Popis tří nejlepších si můžete i se zajímavostmi kolem nich nalézt ve starších číslech Veselého výletu přístupných také na webových stránkách www.veselyvylet.cz. Na Sněžku se vypravte po horských cestách **okolo Kozích hřbetů** (VV č. 21, str. 12-13). Údolím Bílého Labe vystoupáte až k Luční boudě a odtud na Sněžku. Zpět do Špindlerova Mlýna se vraťte od Luční boudy po Staré Bucharově cestě přes úbočí Kozích hřbetů. Skalnaté scénérie uvidíte na túře **okolo Sněžných jam** (VV č. 19, str. 17). U Špindlerovy boudy projdete přes turistický hraniční přechod na polskou stranu Krkonoš.

Zeleně značená stezka vás povede pod Černým Ktlem a hlavně Velkou a Malou Sněžnou jámou. Od boudy Pod Labským štítem vystoupáte na hraniční cestu a prohlédnete si skalnatý ledovcový kar i seshora. Na Špindlerovku se vrátíte po Cestě přátelství přes Vysoké Kolo, Divčí a Mužské kameny a Petrovu boudu. Méně náročný je okruh **okolo Bílého Labe** (VV č. 23, str.16-17). Od Biskupské vyhlídky obejdete po Dřevařské cestě velkou část úbočí Kozích hřbetů s nádhernými výhledy. Za Boudou u Bílého Labe projdete podél unikátních kamenných kaskád Čertovým dolem a po Hollmannově cestě se dostanete k nejlépe udržované luční enklávě ve Špindlerově Mlýně, k Jelením boudám. Přes jejich západní část sejdete dolů k Divčím lávkám.

Na horském kole se vydejte na hezký, středně těžký okruh **okolo Špindlerova Mlýna** (VV č. 16, str. 20). Po modře značené cestě vyjedete od lyžařského areálu Svatý Petr přes Tabulové boudy, Hromovku a Klausovy boudy do osady Volský Důl. Přes Kukačku dojedete do Hořejších Herlíkovic a přes Strážné do Hořejšího Vrchlabí. Jen kousek pojedete po městském okruhu až zahnete doprava na Kněžický vrch. Tady začíná nejtěžší stoupaní na vrch Žalý s rozhlednou. Pokračujete přes horní Benecko k Rovince a kolem Třídomy a Harrachovy skály na Mísečky. Do Špindlerova Mlýna sjedete po lesní silnici na Medvědin s výhledem na celé Sedmidolí.

Více se dozvíte v **Turistickém informačním centru, TIC Špindlerův Mlýn**, Svatopetrská 173, PSČ 54351, telefon 499 523 656, fax 499 523 818, e-mail: tic@mestospindleruvmlyn.cz. Sídlí v budově Městského úřadu, je otevřené denně od 8.30 do 17 hodin. V českém, německém, anglickém a ruském jazyce tu získáte informace o městě, turistice, lyžování, čerstvé zprávy Horské služby a Správy KRMAP. TIC je na městském úřadě v centru Špindlerova Mlýna jen 20 metrů od hlavní silnice do Svatého Petra. Dům je trochu zakrytý dvěma velkými obrazovými mapami města a okolí.

www.mestospindleruvmlyn.cz

Poškozený dvoumístní letoun Š-6 LETOV u Luční boudy v roce 1932.

Do hradby Krkonoš ve stoleté historii létání narazilo nejméně 20 letadel, od větroňů přes vrtulník po proudové stíhačky. Některé události jsou zapomenuté, jiné havárie připomínají pamětní desky a expozice. Letadla havarovala nebo nouzově přistávala i v nejvyšších polohách hor. Vždy vzbudila zájem turistů, jejichž fotografie jsou často jediným dokladem o výjimečné události. Jistá Anička a Dýsy se na svatební cestě 1. prosince 1932 nechali vyfotografovat u Luční boudy před rozbitým československým civilním letadlem typu Šmolík - 6 z továrny LETOV Kbely. O náročnosti nouzového přistání dvoumístního letadla na Bílé louce svědčí uražená vrtule, pravé křídlo a vzadu chybějící směrovka. Výškový rekord letecké havárie na českém území drží neznámý německý vojenský pilot, který v roce 1940 narazil do Sněžky jen deset metrů pod verandou České boudy. Ani nevíme, jestli náraz dvoumístního nejspíš cvičného letounu Focke - Wulf letci přežili.

Havaraný Junkers JU 52 byl na úbočí Sněžky dlouhé roky turistickou atrakcí, fotografii jsme dostali od Oty Kovandy, který nám každý půlrok z tiskárny přiváží nákladním autem nový Veselý výlet.

Nejvíce leteckých neštěstí přinesly válečné události. Jediné hromadné neštěstí se stalo 24. března 1941 ve sněhové bouři na Rýchorách. Při přeletu Krkonoš z dvanácti transportních letadel Junkers JU 52 tři stroje nezvládly extrémní podmínky a nouzově přistály mezi Verněřovicemi a Sněžnými domky. V jednom letadle uhořeli čtyři vojáci. Podle vyprávění Ernsta Rennera původem ze Sněžných domků se lidem z osady Rýchory podařilo zbylé posádky zachránit a letadla byla během jednoho týdne rozebrána a dopravena na železnici do Žacléře. Znamější je náraz stejného typu letadla JU 52 do úbočí Sněžky 23. února 1945. Největší krkonošskou leteckou nehodu jsme podrobně popsali ve 14. vydání Veselého výletu. Od roku 2003 jsou v informačním centru na Pomezích Boudách vystaveny jeden motor, dva kusy kapotáže a dokumenty o neštěstí (též str. 20). Hradní společnost Aichelburg v roce 2001

v místě dopadu lazaretního letadla na Traverzu mezi boudou Jelenka a Sněžkou umístila dvě kovové desky připomínající smrt třiatváceti vojáků. V březnu 1945 havarovalo sovětské vojenské letadlo na pláni pod vrcholem Lubochu, západně od Vosecké boudy. Nejspíš pilota pohřbili místní horalé na místě havárie. Po válce objevené doklady policie předala sovětskému velení ve Sklarské Porebě, ovšem nikdo si nezapsal jméno pilota. V říjnu 1948 byly jeho ostatky exhumovány a přeneseny do Harrachova. U pomníku „neznámého letce“ nedaleko kostela leží dodnes. Dlouho se nevědělo v jakém stroji zahynul. Norbert Enge z Horního Maršova se zúčastnil s badateli vojenské historie v létě 2005 výpravy, kterou nám popsal. V doprovodu strážce KRNP prohledávali chráněné území a brzy našli zbytky letadla. Podle plechu, nábojnic do 39 mm kanónu, části výstroje a motoru určili místo dopadu. Kusy pneumatiky Good Year, přepínače OFF - ON a nakonec i plech s přemalovaným symbolem USA na rudou hvězdu

U zbytku Dakoty nad Petrovkou vyfotil na jaře 1946 Bedřich Stone svého synovce René Pompla a syna Viléma, který přesně po šedesáti letech fotografií poslal redakci VV.

je ubezpečily, že šlo o americkou jednomístnou stíhačku od firmy Bell typu Airacobra ve službách Rudé armády. Sověti během války dostali přes pět a půl tisíce těchto strojů a jeden z nich skončil v Krkonoších. Nebo možná dva. Nedaleko odtud na polské straně Szrenice havarovala v posledních dnech války jiná sovětská stíhačka s třilístou vrtulí a řadovým motorem. Teprve po několika dnech pilota pochovali na místě havárie Bohumil Ďoubalík z Vysokého nad Jizerou a Oldřich Votoček z Poniklé. Ani oni nezveřejnili jméno vojáka. Airacobra nad Krkonošemi doprovázely bombardéry a obě stíhačky mohly pocházet z těchto letů. Mimo bojovou operaci se zřítilo sovětské letadlo v říjnu 1945 poblíž Divčích kamenů na české straně hor. Ve velkém dvoumotorovém letadle s výrobním číslem 476 473 americké výroby Douglas C-3 známé pod jménem Dakota zahynuli oba piloti a čtyři členové posádky. Jejich ostatky jsou pod zjištěnými jmény uloženy v mohyle Čeřovka u Jičina.

V poválečných letech spadly dva vojenské stroje. Stíhačka MIG -15 československé armády havarovala na severním úbočí Medvědína na konci 50. let. Vůbec největší rychlostí do Krkonoš narazili plukovník Rudolf L. Rejno a podplukovník Nikolajevič V. Radočinskij 20. listopadu 1978. Údajně si v sovětském bitevním proudovém letadle Suchoj SU-25 nastavili autopilota na příliš nízkou letovou hladinu a nepřelétli vrchol Luční hory. Následná „záchranná akce“ měla podle člena Horské služby Přemysla Kovaříka zajímavý průběh. Dva dny stroj tehdy okupační sovětské jednotky neúspěšně hledaly v prostoru mezi Jeseníky a Krušnými horami, než lokalizovaly dopad někde v Krkonoších. Teprve 23. 11. Sověti informovali ČS leteckou inspekci, která požádala o pomoc Horskou službu. Přes šedesát záchrannářů prohledávalo střední Krkonoše, až František Novák na západní straně Luční hory našel ve dvacetimetrovém sněhu leteckou botu i s kusem nohy. Když záchrannáři Sovětům ohlásili nález letadla, ti je okamžitě vykazali z celého prostoru, svými transportéry zablokovali příjezdové cesty a oblast na několik dní uzavřeli. Přesto si někteří záchrannáři odnesli jako památku nalezené „budíky“. Neštěstí připomíná asi kilometr od místa nárazu malý pomníček u Koňské cesty.

Jednou v Krkonoších havaroval i vrtulník. Při geofyzikálním průzkumu 30. září 1997 narazila čtyřčlenná posádka údajně kvůli chybnému nastavení palubních přístrojů do vrcholu Kozích hřbetů. K zavěšeným přístrojům vedly kabely skrz nedovřené dveře, ty se proto při nárazu otevřely a mechanik Žemlička mohl ze stroje včas vypadnout a jako jediný se zachránit. Rozbitou helikoptéru druhý den Horská služba zavěsila pod vojenský vrtulník MI 8 a odvezla mimo Krkonoše. U horského chodníku stoupajícího z údolí Bílého Labe k Luční boudě je v zákrytu velkého žulového balvanu skromný křížek se jmény obětí.

Nejméně nebezpečné jsou nehody bezmotorových letadel nebo-li větroňů. Nad Krkonošemi létají od dvacátých let minulého století a neznám smrtelný úraz. Ani při nouzovém přistání polského kluzáku 20. června 1979 na Liščí louku se pilotovi nic nestalo. Až na zemi byl zajištěn „Veřejnou bezpečností“ za překročení státní hranice. V tu dobu totiž platila slova prvního komunisty ve státě: „Hranice nejsou žádné korzo“. Z letadla zatím místní kluci vymontovali vysílačku a vrátili ji až po slibu, že nebudou potrestáni. Jinak dopadli chlapci zachycení u Dakoty nad Petrovkou. Když otec jednoho z nich zjistil, že si domů odnesli vymontovanou součástku, dostali výprask oba. Touhu získat kus havarovaného letadla nemají jen děti, všechny krkonošské vraky se staly předmětem sběratelského zájmu. Jeden boudař v Peci má celou směrovku z Junkerse ze Sněžky a palubní přístroje z dalšího letadla. Kulomet ráže 12,7 mm ze zminěné Airacobra z Harrachova se dostal ještě s kusem motoru do sběrných surovin až v roce 1975.

Přímo do vrcholu Sněžky u České boudy narazil Focke – Wulf v roce 1940.

I proto Správa Krkonošského národního parku uvítala úplně odvezení zbytků Junkerse z úbočí Sněžky vrtulníkem v září 1998. Během třiapadesáti let zvědavci a sběrateli vyšlapaná cestička v nejcennější I. zóně národního parku již zarostla.

Při poslední letecké nehodě spadl dvoumístný větroň do lesa na Černé hoře vloni 7. září. Tehdy nad vrcholem na závěsném padáku kroužil paraglidista známý jako Bambus a mobilním telefonem ohlásil Přemkovi Kovaříkovi pád letadla. Přesto posádka visela půldruhou hodinu hlavou dolů zaklesnutá v korunách stromů deset metrů nad zemí, než se jí podařilo dostat bezpečně na zem. Ostatní tisíce a tisíce přeletů Krkonoš proběhly bez problémů. Proto vám prohlídku hor z ptačí perspektivy doporučujeme.

Tradiční jsou vyhlídkové lety z letiště Vrchlabí v pěti variantách. Podle počasí denně od 8 do 18 hodin můžete letět malý nebo velký okruh nad Krkonošemi, nad Českým Rájem nebo nad oběma místy (tel. 499 421 292, www.lkv.cz, anglicky a německy na www.krkonoosko.cz).

Jiným zážitkem je létání na tandemovém padáku třeba z Černé hory s Paraglidingovou školou Wingover (tel. 499 448 259, 777 666 747, www.wingover.cx).

Jan Zámis zachytil v červnu 1979 na Liščí louce v Peci pod Sněžkou rozbitý polský větroň Pivat.

Z POMEZNÍCH BUD DO PECE POD SNĚŽKOU

Horská obec Malá Úpa společně se Správou Krkonošského národního parku připravili hostům vycházkovou trasu Malá Úpa, kterou letos propojí

přes Portášky s Pecí pod Sněžkou. Veselý výlet se podílel na přípravě textů pro informační panely. Mezi Pomezními Boudami a historickým centrem U kostela vede okruh vyznačený zvláštními rozcestníky, na kterých nejvýše umístěná směrovka ve tvaru ruky ukazuje hlavní směr putování. Nejméně do poloviny roku bude kvůli zpracování lednového lesního polomu v okolí Rotterových bud a Rennerova potoka spodní část trasy uzavřena. V horní části okruhu najdete informační panely o celnici, Nových Domcích a Rennerových boudách.

Celnice

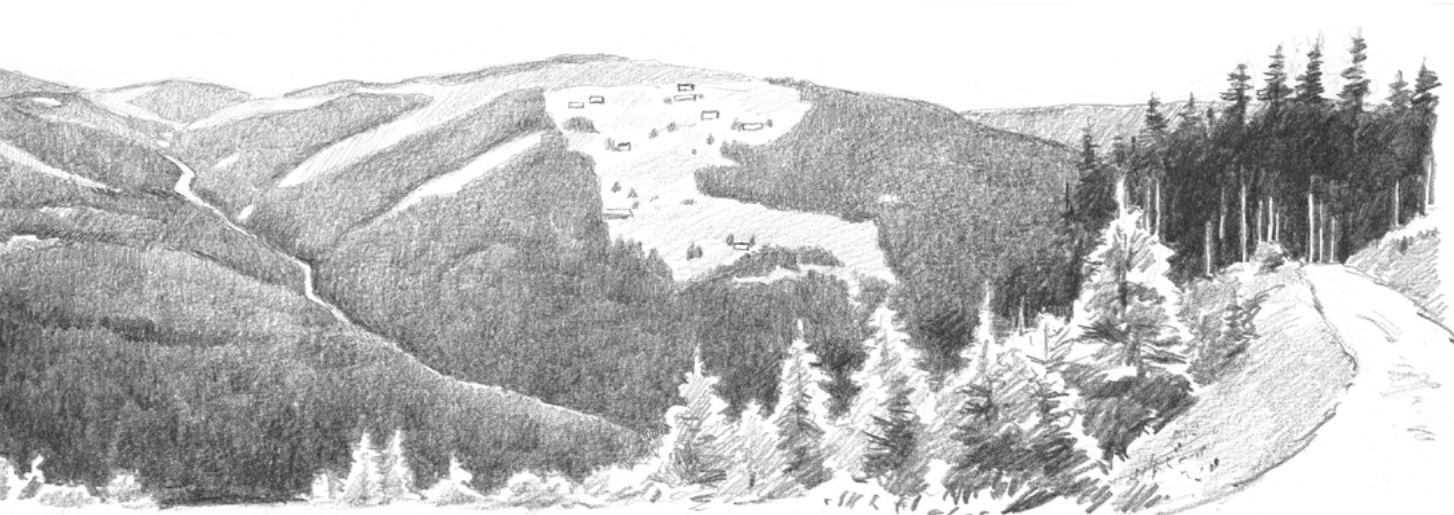
Výběrčí cla původně úřadoval v Malé Úpě v osadě Smrčí. Až 1. listopadu 1841 si císařský úřad pronajal místnost ve staré Pomezní boudě, která stávala v místě parkoviště pod informačním centrem. V roce 1857 hrabě Berthold Aichelburg u hranice českého království a zároveň rakouské monarchie postavil dlouhou dřevěnou celnici s typickou valbovou střechou a pronajal ji úřadům. V celnici sídlila i finanční stráž, jak se dříve říkalo hraniční policii, která potlačovala pašování. Z Kowar sem přesídlil také pruský celní úřad, jenže za prusko-rakouské války v červnu 1866 německý celník překvapivě utekl na českou stranu a tím velmi rozzlobil své nadřízené. Pruská celnice se tehdy vrátila zpět do Kowar. Teprve 15. srpna 1923 Němci otevřeli vlastní celnici na druhé straně hranic. O rok později tu projela první auta. V noci 20. září 1938 celnici nacisté přepadli a vypálili. Přitom zavraždili strážmistra Eduarda Šimana. Aktem pomsty bylo zastřelení sedmi náhodně vybraných německých občanů 28. května 1945 na místě vypálené celnice. Po druhé světové válce zůstala hranice na Pomezních Boudách dlouho uzavřena. Až v roce 1963 byla v místě staré otevřena nová společná československo - polská celnice. Boj za svobodu hnutí Solidarita v roce 1980 vedl komunisty k opětovnému uzavření hranic. Hraniční přechod na Pomezních Boudách v roce 1990 pro turisty osobně otevřel tehdejší prezident Václav Havel a od 1. dubna 1994 tudy projíždějí i automobily. Oba směry vycházkové trasy vás dovedou k nejhezčímu místu horské obce s někdejšími centrem okolo kostela svatého Petra a Pavla, bývalou farou, školou, dvěma roubenými a otevřenými hostinci. Mnohé se o zdejší kraji dozvíte při prohlídce hřbitova.

Hřbitov

Až do roku 1788 maloúpští horalé pochovávali své mrtvé na hřbitově v Maršově. Jedna legenda vypráví, jak nesli rakev s nebožtíkem přes Dlouhý hřeben, kde je zastihla sněhová bouře. Museli truhlu nechat na místě a ta na mnoho dní zapadala sněhem. Proto tam postavili Červený kříž. Jistě si místní oddechli, když zároveň s kostelem mohli založit i vlastní hřbitov. Zachoval se v původní rozloze ohraničený kamennou zdí s márnici proti vchodu. Náhrobky připomínají rodiny, které obec v 16. a 17. století založily. Typická jména horalů z Malé Úpy jsou Brunnecker, Grabiger, Hofer, Kirchschrager, Mohorn, Ruse, Sagasser a další. Žili tu do konce 2. světové války, po ní museli odejít. Z původního tisíce obyvatel v obci smělo zůstat jen 14 dřevařů s rodinami, méně než 50 lidí. Dnes v Malé Úpě trvale žije sto dvacet obyvatel. Ke Spálenému Mlýnu trasa nevede přímo, ale kolem hájovny a potom lesem s odbočkou na Emminu cestu či Dlouhý hřeben. U zdobené boudy Krakonoš potěší hlavně děti Čertův mlýn s rozpohybovanými pohádkovými postavkami. Pohání je proud vody z malého potoka. Ze Spáleného Mlýna vede tradiční cesta do Velké Úpy přes Latovo údolí a okolo boudy Jana. Nově vyznačená trasa do Pece pod Sněžkou vás zavede na méně známou zeleně značenou Pěnkavčí cestu s nádherným pohledem do údolí Messnerova potoka, Lviho dolu a na luční enklávu Šimovy chalupy se souborem chráněné lidové architektury. Pouze v této lokalitě jsou zastoupeny všechny vývojové typy východokrkonoských chalup. Dál cesta pokračuje přes Portášky do údolí Šramlu po území Pece pod Sněžkou. Ve Spáleném Mlýně jen o jeden most výše najdete další zajímavé místo.

Francouzský chodník

Jak se dostali Francouzi do Krkonoš? Nedobrovolně, jako zajatci během druhé světové války. V Malé Úpě na ně máme zajímavou památku. U soutoku Jeleního potoka s Malou Úpou na začátku Lviho dolu stál v místě dnešní skládky dřeva zajatecký tábor oplocený ostnatým drátem. Jen čtvrt kilometru za závorou, která omezuje vjezd vozidel do Lviho dolu stoupá napravo k Šimovým chalupám tradiční štětovaná cesta postavená pro svážení dřeva na saních rohačkách. Její začátek během léta označí informační tabulka s českým, německým, anglickým, polským a tady zcela výjimečně i francouzským textem o okolnostech vzniku Francouzského chodníku. „Válečná“ cesta po 575 metrech náhle končí uprostřed porostu a vlastně nevede nikam. Na Šimovky se musí projít ještě kus vysokým lesem. V létě 2003 jsme

Pohled z Pěnkavčí cesty přes Lví důl ke Sněžce

Francouzský chodník s cestáři pečlivě opravili. Brzy bylo jasné, že jej zajatci asi v roce 1943 založili opravdu hajdalácky. Nedbale naskládání kameny nám připomněly, že na rozdíl od ostatních krkonošských cest byla tato postavená z donucení, možná i s puškou v zádech.

Pouze pro vyložené fajnšmekry s dobrou mapou je průchod z konce Francouzského chodníku na Šimovy chalupy a dál po okraji lesa s mohutnými agrárními valy k pěšince na Tonovy domky. Téměř zalesněná luční enkláva má jméno v množném čísle, ale ze tří někdejších chalup se zachovala pouze jedna. Stavení čp. 42 je výjimečné, protože jako jediné ze sedmnácti dochovaných chalup s unikátním maloúpským senikovým vikýřem má zvláštní vchod na půdu pokrytý dřevěným šindelem. Když jsme se s tesaři v roce 2003 podíleli na obnově této chráněné kulturní památky, jen jsme litovali, na jak odlehklém místě krásná chalupa stojí a proto nemůže inspirovat další majitele horských domků k následování. Z Tonových domků vede první pěšina dolů k zastávce autobusu Černá Voda nebo druhá na Niklův Vrch se čtyřmi dalšími zajímavými chalupami, z nichž čp. 95 je další kulturní památkou. Orientačně složitější „neformální“ trasa ukazuje nejlepší stavby lidové architektury východních Krkonoš a jen dokládá skutečnost, že v Malé Úpě je největší soubor původní horské architektury v Krkonoších.

HORNICKOU CESTOU DO JELENIE STRUGY

Před rozvojem turistiky v Malé Úpě nebylo dost práce a tak si zdejší hospodáři odnepaměti přivydělávali pašováním nebo častěji poctivější práci v dolech také v sousedních Kowarech. I když se v Malé Úpě s přestávkami dolovalo už od 16. století, přecházeli zdejší horníci šestkrát v týdnu na Pomezních Boudách státní hranici, aby celý den pracovali pod zemí. Po návratu domů se ještě postarali o hospodářství s dobyt看em. Váš výlet do zdejších dolů Jelenia Struga nebude tak náročný, jen pozor na dobrý směr. K podzemní turistické trase nevede přímá značená cesta, ale s mapou v ruce ji snadno najdete. Od celnice se vydáte přímo dolů po žlutě značeném chodníku podél potoka Jedlica. První křižovatku se Zlatou cestou projdete rovně, až o pětset metrů níž přijdete k bývalým dolům s mohutnými haldami. Uhněte doprava na starou širokou cestu, kterou ovšem právě v tomto místě odnesla povodeň v červenci 1997. Po vrstevnicové cestě jste po chvíli v Centru Jelenia Struga. Ve zdejších dolech těžili uranové rudy již Němci během druhé světové války, ale hlavní těžba probíhala až do roku 1973 v sovětské režii. Údajně ze zdejší suroviny vznikla i jejich první atomová bomba. Část podzemí z celkem 74 vyrubaných

kilometrů chodeb projdete s průvodcem (www.sztołniekowary.pl). Otevřeno je denně v červenci a v srpnu od 10 do 20 hodin, v září a v říjnu do 17 hodin. U bývalých dolů najdete ještě moderní hotel i občerstvení a prodej suvenýrů. Zpět na malou Úpu jděte po údolní silnici a potom po žluté značce až k celnici. Samotný okruh pohodlně zvládnete za tři hodiny.

NA SNĚŽKU

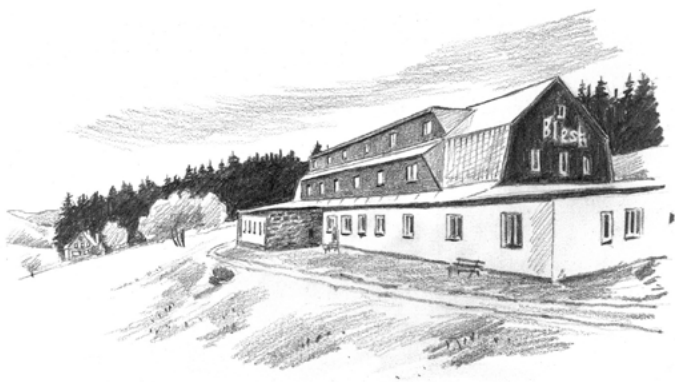
Opět vás upozorňujeme na výstup na nejvyšší horu severně od Alp s nejmenším převýšením. Z Pomezních Bud ve výšce 1050 metrů nad mořem vystoupáte jen 550 metrů. Po červené Cestě přátelství dojdete přes Soví sedlo s turistickým hraničním přechodem k denně otevřené boudě Jelenka. Další sedmset metrů vede strmě na vrchol Svorové hory úzký chodník přes Obří hřeben. Až pod samotný vrchol Sněžku v několika místech dokonce klesá. Závěrečný kilometrový úsek je zase pěkně do kopce. Zpět k Jelence se můžete vrátit přes Travers s označeným místem pádu německého letadla v roce 1945.

INFORMAČNÍ CENTRUM MALÁ ÚPA

Do moderního informačního centra na Pomezních Boudách často přicházejí hosté, kteří zrovna přejeli nebo přešli nonstop otevřený hraniční přechod z Polska. Ubytování hosté tu hledají typy na zajímavé prožití pobytu. Vedle nabídky informačních prospektů, map, knih, pohlednic, suvenýrů a dárků vám informátorka Marie Holomíčková popřípadě zastoupená kolegyní doporučí i zprostředkuje ubytování, poradí s túrou i výletem do širšího okolí včetně polské strany Krkonoš. Informační centrum Malá Úpa spolupracuje také s polskými kolegy, především ze sousedního města Kowary. V informačním centru je směnárna, internet pro veřejnost, kopírovací služby. Čekání na autobus nebo přátele vám zpřijemní automat na teplé nápoje. Centrum je spojené s historickou expozicí, vedle národopisných předmětů a fotografií je vystaven jeden ze tří motorů na Sněžce havarovaného letadla Junkers JU-52 z února 1945. Vidět můžete i kopie dokumentů z největší letecké katastrofy v dějinách Krkonoš, vše doplňuje text v českém, německém a polském jazyce.

Informační centrum Malá Úpa, Pomezní Boudy, PSČ 542 27, tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz, je otevřené denně v létě od 9.30 do 17.00, v zimě od 8.00 do 17.00 hodin. Dobře se tu domluvíte i německy.

www.info.malaupa.cz

Pension BLESK

Když Jiří Šámal střídal v roce 1972 na Růžohorkách známého boudaře a horala z Krkonoš Herberta Bergera, jistě netušil, že v kraji pod Sněžkou už zůstane trvale. Po dvou zimách na Růžohorkách se usadil na dlouhých dvaatřicet let na Hrnčířských boudách. Od loňska s rodinou poskytují velmi dobré služby ve svém pensionu Blesk v malebném údolí Černá Voda jen kousek od Pomeznic Bud na Malé Úpě. V jídelně, baru, hale i v pokojích Jiří vystavil svou sbírku krkonošských dobových předmětů, pohlednic, fotografií, grafiky a map. Jen Krakonošů je tu k vidění třicet, od menších figurek až po dřevěnou plastiku v životní velikosti z dílny řezbáře Huberta Říhy. Rodinný pension Blesk nabízí ubytování a výborné jídlo, snídaně formou švédského stolu, podle přání se podává

polopenze nebo plná penze. Pension vytváří dobré zázemí pro turisty, cyklisty, sportovce, rodiny s dětmi, školy a školky. Dětské skupiny využívají hernu se školní tabulí, knihovnu, dětské hračky, venku dětské hřiště s pískovištěm, louku na hraní a minihřiště se dvěma fotbalovými brankami. Vedle pensionu je ohniště s připraveným dřevem, v zimě se sedí v hale u krbu. Blesk se zapojil do programu „Cyklisté vítáni“, získáte tu i razítko do cestovního gletu Krakonošova království. Polovina pokojů má vlastní koupelnu a WC, pokoje v podkrovní jen kout s teplou vodou. Některé pokoje nabízejí složení lůžek 2+2 či 2+3, proto jsou vhodné pro rodiny s dětmi. Do večera posedíte ve stylovém baru u kvalitního vína, točeného piva náchodského Primátora nebo Gambrinusu, lahvová je Plzeň či kvasnicový Primátor. Dostanete výbornou kávu nebo velký poctivý hrnek čaje. K tomu si můžete dát různé pochoutky k zakousnutí, palačinky či poháry. Styl pensionu Blesk a neporušený krajinný ráz okolí s lesem, loukami a lidovou architekturou vytváří pravou horskou atmosféru. Je tu klid, k nejbližší silnici vede půlkilometrová cesta. V létě mohou hosté zaparkovat u pensionu, v zimě na střeženém parkovišti na Pomeznic Boudách, zavazadla jim odveze sněžná rolba. Kolem Blesku vede letní vycházková trasa Malá Úpa i zimní upravovaná běžecká stopa Haida. Při špatném počasí se zabavíte třeba stolním tenisem, zajímavou knihou nebo vypůjčeným filmem na DVD, k dispozici je i televize se satelitním příjmem. V pensionu se nekouří.

Pension Blesk, Horní Malá Úpa čp. 17, v majetku rodiny Jiřího Šámal, tel. 774 828 649 nebo 499 828 649, e-mail: blesk@pensionblesk.cz, www.pensionblesk.cz, poskytuje ubytování se stravováním. Domluvíte se i německy, písemně přes e-mail i anglicky.

Středisko SEVER

Dvanáct let působí v Horním Maršově Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory SEVER. Hlavním sídlem nevládní neziskové organizace je část budovy nové základní školy. Zde probíhají celoročně pobytové programy pro žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, učitele a další zájemce o ekologickou výchovu. K programu patří exkurze po Krkonoších, činnost vedoucí k rozvoji spolupráce, terénní pozorování přírody, výtvarná tvořivost, diskuse, simulační hry apod. K dispozici je společenský sál, kuchyňka, knihovna a videotéka, zajištěno je celodenní stravování a ubytovací kapacita 30 lůžek. Domluvíte se zde anglicky a německy. Středisku SEVER patří také budova bývalé staré fary v Horním Maršově, kde realizuje projekt DOTEK – Dům obnovy tradic, ekologie a kultury. Pořádá výtvarné a řemeslné dílny, společenské akce, koncerty, ukázky horského hospodaření, festivaly alternativní kultury a podobné aktivity. SEVER organizuje také letní dětské tábory a kroužky s ekologickou tematikou.

Středisko SEVER, Horní Maršov 89, PSČ 542 26, tel. a fax: 499 874 280, tel.: 499 874 326, e-mail: sever@ekologickavychova.cz, http://www.sever.ecn.cz.

Pro vaši představu uvádíme veřejně přístupné akce v rámci projektu DOTEK, kterých se můžete v bývalé faře v Horním Maršově zúčastnit. Podrobnější informace najdete na webových stránkách nebo se dozvíte na telefonu 739 203 208 (Lucie Vasilevová). **Krkonošova hudební zahrada** - neděle 29. 7. 07, 14:00 hřbitovní kostel v Horním Maršově, 3. ročník mezinárodní operní dílny (operní koncert s tematikou Krkonoš a bájného vládce hor Krakonoše). **Čtyřdenní kurz zpracování vlny, předení a tkaní** - 25. až 28. 8. Středisko SEVER v Horním Maršově, cena 2.655,-Kč (školné, materiál, zapůjčení kolovrátku, stavu apod., ubytování a strava) bližší informace ke kurzu Vám podá Lucie Vasilevová. **Ošatky ze slámy** - sobota 6. 10. od 10 do 18 hodin v bývalé faře v Horním Maršově, řemeslná dílna, kde si ze žitné slámy starou spirálovou technikou vyrobíte ošatku. **HORAL I.** - přednáška s besedou v pátek 19. 10., od 14 do 17 hodin v bývalé faře v Horním Maršově. K přírodě šetrné hospodaření, informace o možnostech čerpání dotací pro drobné zemědělce a chovatele (ve spolupráci s Zemědělskou agenturou Trutnov a Správou KRMAP). **Ozdoby ze slámy** - sobota 3. 11., od 10 do 16 hodin v bývalé faře v Horním Maršově, řemeslná dílna, kde si vyrobíte ozdoby na vánoční stromček a další dekorativní předměty ze slámy. **„Idioti na plavbě kolem světa“** - pátek 9. 11., v 18.30 v bývalé faře v Horním Maršově. Při cestopisné přednášce bude Ivan Orel vyprávět o pětiletém putování plachetnice Victoria světovými moři.

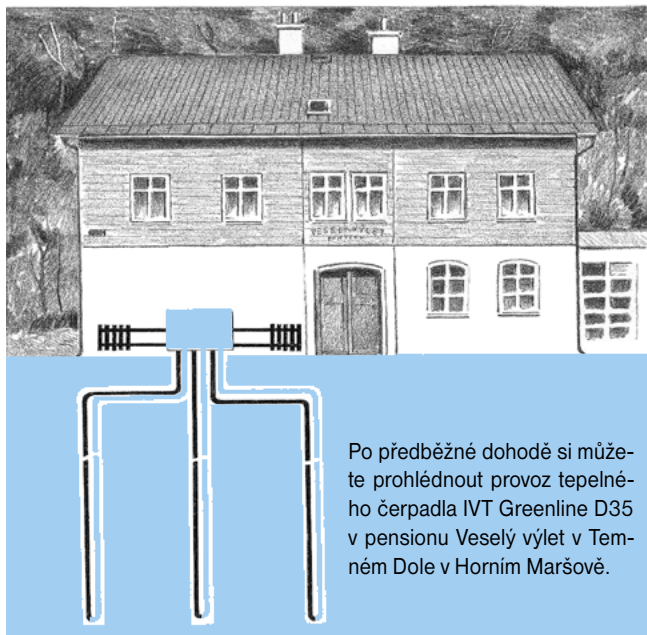
PRÁDELNA MLADÉ BUKY

Prádelna v Mladých Bukách je největší prádelnou na Trutnovsku a pere i pro nejvýše položené boudy v celých Krkonoších. V prádelně vyperou veškeré prádlo v plné sezóně do 14 dnů za normální cenu, do 7 dnů s mírnou přírůžkou. Přimo v prádelně se dohodnete na konkrétním termínu vyprání, ceně, míře naškrobení, navonění a popřípadě vybělení ložního prádla. Prádelna vám zajistí i dopravu prádla.

Prádelna, Mladé Buky, PSČ 542 23, majitel Petr Lukáček, tel. 499 871 120, otevřeno je od pondělí do pátku v době od 6 do 14, v plné sezóně až do 16 hodin.

POŘÍDTE SI TEPELNÉ ČERPADLO!

Při rozhodování o způsobu vytápění přístavby u pensionu Veselý výlet v Temném Dole jsme věděli, že se již nemůžeme spoléhat na drahé běžné elektrické vytápění. Navíc jsme se chtěli podílet na snížení spotřeby elektřiny a tím produkci oxidu uhličitého. Důležitým kritériem byly výhledově nízké náklady na vytápění. Proto jsme se roku 2003 rozhodli vytápět přístavbu společně se starým domem tepelným čerpadlem. Má sice vyšší pořizovací cenu, ale rychlou návratnost a nízké provozní náklady. Z různých nabídek jsme vybrali švédské tepelné čerpadlo IVT. Mírně vyšší pořizovací cenu vyvážily lepší provozní parametry. Dnes

Po předběžné dohodě si můžete prohlédnout provoz tepelného čerpadla IVT Greenline D35 v pensionu Veselý výlet v Temném Dole v Horním Maršově.

již s jistotou víme, že jsme vybrali dobře. Investice se nám vrátí už za šest let, provoz kotleny s tepelným čerpadlem byl během tří a půl let bezproblémový. I vám doporučujeme tepelné čerpadlo IVT jako spolehlivý a úsporný zdroj tepla pro vytápění a ohřev teplé užitkové vody. Od odborníka jsme si nechali zpracovat jednoduchou zprávu.

Lenka a Pavel Klimešovi

Vyhodnocení provozu tepelného čerpadla

v pensionu Veselý výlet v Temném Dole v Horním Maršově

Při přístavbě druhého objektu k pensionu bylo v průběhu roku 2003 instalováno švédské tepelné čerpadlo IVT Greenline D35 jako hlavní zdroj tepla pro vytápění a ohřev teplé užitkové vody. Kotelna s tepelným čerpadlem je doplněna elektrokotlem o maximálním výkonu 15 kW pro přitápění v období extrémně nízkých teplot. Zdrojem tepla pro tepelné čerpadlo jsou hloubkové vrty s celkovou délkou 400 metrů. Tepelná ztráta pensionu je 50 kW, v obou domech je nainstalováno podlahové vytápění.

Tepelné čerpadlo je v provozu od 3. listopadu 2003. Za období do 30. března 2007 pracovalo celkem 9.894 hodin. Z toho 2.078 hodin běželo v režimu ohřevu teplé vody (21% času) a 7.816 hodin (79% času) v režimu vytápění. Pomocný elektrokotel byl v tomto období v provozu celkem 807 hodin, z toho 52% času kvůli tepelné sanitaci bojleru TUV a zbytek 48% času jako pomoc tepelnému čerpadlu při vytápění.

Spotřeba elektrické energie kotleny, tedy tepelného čerpadla včetně dotopu a provozu oběhových čerpadel topného systému, byla ve sledovaném období celkem 122.373 kWh, z toho pomocný elektrokotel spotřeboval 7.263 kWh. Na druhé straně kotelna vyrobila 346.290 kWh tepla. Úspora elektrické energie za sledované období činila 223.917 kWh.

Propočet provozních nákladů v roce 2007 a srovnání s provozem elektrokotleny.

Průměrná spotřeba stávající kotleny s tepelným čerpadlem je asi 30.000 kWh za rok, tomu odpovídající spotřeba elektrické energie běžné elektrokotleny je asi 110.000 kWh za rok.

Provozní náklady kotleny s tepelným čerpadlem (ceny s 19% DPH)

Regulovaná platba za dopravu elektřiny	31.893 Kč/rok
Silová elektřina	54.443 Kč/rok
Celkem	86.336 Kč/rok

Provozní náklady běžné elektrokotleny (ceny s 19% DPH)

Regulovaná platba za dopravu elektřiny	54.700 Kč/rok
Silová elektřina	196.921 Kč/rok
Celkem	251.621 Kč/rok

Z toho vyplývá roční úspora kotleny pensionu Veselý výlet s tepelným čerpadlem oproti běžné elektrokotelně se srovnatelným výkonem 50 kW přibližně 165 tisíc korun.

Instalaci kotleny a servis provádí firma Ing. Dušan Stejskal – montáže tepelných čerpadel IVT, Běloveská 900, Náchod, PSČ 547 01, tel.: 491 433 644, fax: 491 431 470, mobilní tel.: 777 867 797, 777 121 994, www.ivtnachod.cz, e-mail: ivtnachod@ivtnachod.cz.

VESELÝ VÝLET®

ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, fax 499 874 221, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Věra Pokorná, Jarmila Klimešová, grafická úprava: Květa Krhánková, ilustrace: Květa Krhánková, Zdeněk Petira, Stanislav Špelda, fotografie: Hans Bönsch, Lenka, Miloslav a Pavel Klimešovi, Ctibor Košťál, Ota Kovanda, Wenzel Pfohl, Bedřich Stone, Jan Zámis a archiv vydavatelů, sazba: Tisk OFSET a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Garamon s. r. o. Hradec Králové, tel. 495 217 101, překlad do němčiny: Hans-J. Warsaw, překlad do polštiny: Andrzej Magala, uzávěrka: 5. 6. 2007, náklad: 60.000 kusů, z toho 28.000 kusů v české, 27.000 v německé a 5.000 v polské verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 29/zima 2008) poštou, pošlete spolu s adresou 40 Kč, jste-li z České republiky, nebo 190 Kč, jste-li v cizině, nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

Horalům se děsivý 27. říjen 1930 hluboko vryl do paměti. Každá vlastivěda či vzpomínky se zmiňují o tehdejší lesní kalamitě. Dobový snímek zachycuje místo, kde Rudolf Sagasser popsal svou tehdejší pouť z Růžového dolu od dnešní dolní stanice lanovky na Sněžku až domů na Karlův Vrch. Jindy patnáctiminutová cesta se změnila v nekonečné drama. Před ním i za ním padaly mohutné stromy. Jedině na odrostlé pasece pod Větrníkem se na chvíli mohl bezpečně zastavit. Mimo dosah padajících stromů tu spolu s ním stálo v těsné blízkosti stádo jelení zvěře, čtyři srny, zajíc a dvě veverky. Na vzdálenost deseti kroků viděl, jak se všechna zvířata silně chvěla a ani v jeho přítomnosti se nepohnula z místa. Ráno 28. října z chalupy viděl na místa, která dříve zakrýval les. Uvědomil si, kudy ve vichřici prošel a zmohl se jen na tichou motlitbu.

Z 18. na 19. ledna letošního roku se nad Střední Evropou přehnala vichřice, na vrcholu Sněžky rychlostí 216 kilometrů za hodinu. Dosáhla stupně orkánu, který po vzoru hurikánů z Mexického zálivu čeští novináři pojmenovali Kyrril. První odhady lesníků ze Správy Krkonošského národního parku určily škody v převážně smrkových lesích ve výši sedmdesáti tisíc kubiků kalamitního dřeva. Upřesnění z 1. června 2007 zaznamenalo 82 332 kubických metrů, ale předpokládané množství zničeného dřeva odborníci posunují přes sto tisíc kubiků. I tak poslední větrná kalamita patří z historického hlediska k těm menším. Kroniky i přesnější záznamy lesníků připomínají, že v Krkonoších horský les jako dominantní ekosystém odnepaměti ničí vichřice, námraza a záplavy mokrého sněhu. Konkrétní výše škod záleží vedle síly přírodního živlu také na druhovém, genetickém a zdravotním stavu lesa.

SMRKOVÁ MONOKULTURA

Naši předchůdci nám zanechali sice rozsáhlé, ale velmi zranitelné lesy. Původní smíšený prales tvořily vedle smrku ještě jedle, buk, javor klen, jasan, jilm, bříza a jeřáb ve vyšších polohách. Pestrý ekosystém lépe odolával živým i neživým škůdcům, ale pro obnovu snadnější a ekonomicky výhodnější bylo pro majitele pěstování „plantáže“ s rychle rostoucím smrkem. Proto už na začátku 19. století zůstaly smíšené porosty velkou vzácností. Smrkové kmeny se hodily pro spouštění ve smyku, plavení po řekách i svázení na saních rohačkách. Dřevo dávalo kvalitní pilařskou kulatinu, krácené slabé nebo poškozené špalky se pájily ve sklárnách, rudných hutích nebo na dřevěné uhlí. Od poloviny 19. století dřevo rozmělovali na kamenných brusech na dřevovinu pro papírenský průmysl. Hospodáři zachovávali po staletí smrkovou monokulturu, přestože v průměru čtvrtina těžeb v Krkonoších vždy patřila zpracování kalamit způsobených živelnými pohromami. Mělce zakořeněné smrky se snadno vyvrací nebo lámou, navíc jejich opad jehličky zhoršuje složení půdy. I s tím se naučili lesníci žít, protože hospodářský efekt ze smrkového lesa byl dobrý.

SEMENO Z INSBRUCKU

Stav krkonošského lesa se zhoršil kromě pěstování jednoho dominantního druhu ještě podceněním významu genetických vlastností každého stromu. Od 16. století ponechali hospodáři více než 250 let obnovu vykácených nebo větrem polámaných porostů na přirozeném zmlazení vysemeněných smrků. Umělé seti na motykami „poraněné“ půdě zavedli jako první Harrachové na jilemnickém panství v roce 1794. Tehdy se sem také rozšířil do té doby nezastoupený opadavý jehličnan modřín. Dnes je v Krkonoších nepůvodní druh především z nejceněnější první a druhé zóny národního parku postupně odstraňován. Ve středních a východních Krkonoších lesníci zavedli seti o desetiletí později, ale dobré výsledky při obnově lesa přineslo po roce 1820 teprve pěstování sazenic v malých lesních školkách zřízených přímo ve vykácených porostech. Schooditě zarovnané plochy uprostřed vzrostlých lesů jsou na mnoha místech v Krkonoších patrné dodnes. Nedostatek lidí ochotných trhat v korunách stromů na začátku zimy smrkové šišky donutil krkonošské lesní správce nakupovat vylustěná semínka v Rakousku a v Německu. Aichelburgové pro panství Maršov ve východních Krkonoších koupili v roce 1868 od semenářské firmy v Innsbrucku prvních 250 kilogramů semene a potom to pravidelně opakovali až do roku 1882. V roce 1875 dovezli dokonce účtyhodných pět set kilogramů. Harrachové nakoupili cizí semeno pro západní Krkonoše poprvé v roce 1870 a Czernin-Morzinové pro střední část hor v roce 1875. Podobně zavedli pěstování lesa z cizí provenience smrku i Schaffgotschové na severních svazích Krkonoš. V letech 1885 až 1916 Czernin-Morzinové získávali pro panství Vrchlabí a Maršov, které přikoupili v prosinci 1882, semínka od obchodníků z města Nagold v jihozápadním Německu. Tehdy nikdo netušil, jak velký problém do budoucna způsobí. Na rozdíl od původního smrku s úzkou hustou korunou jsou alpské formy řidší, košatější, špatně snášejí krkonošské klima, více trpí živými i neživými škůdci a dokonce jsou výrazně vnímavější na imisní poškození. Porosty založené z nepůvodního smrku odborník pozná na první pohled. S určitostí můžeme za původní krkonošský smrk dnes označit jen stromy

starší než 140 let. Takové porosty se zachovaly hlavně ve vyšších polohách, často při horní hranici lesa. Nejvýznamnější komplex s původním smrkem o rozloze několika set hektarů je i přes škody při imisní kalamitě z osmdesátých let v Malé Úpě, přesněji ve Lvím dole mezi Rennerovou a Růžovou horou, Koulí, Sněžkou a Svorovou horou.

VĚTRNÁ KALAMITA Z ŘÍJNA 1930

Největším škůdcem smrkového lesa v Krkonoších je silný vítr. Během 250 let proběhlo nejméně deset velkých větrných kalamit, konkrétně v letech 1786, 1800, 1866, 1868, 1905, 1916, 1930, 1966, 1996 a naposledy letos. Největší katastrofa přišla 27. října 1930. Den předtím čerstvý mokrý sníh obalil koruny stromů. Následná vichřice je rozlámala na tisících hektarech v celých Krkonoších. Nejhorší chvíle zažili horalé v kraji pod Sněžkou. Les padl na stovkách hektarů, zcela zničené byly především rozsáhlé staré porosty na prudkých svazích Světlé hory, v Růžovém a Zeleném dole. Obraz krajiny východních Krkonoš se změnil na dlouhá desetiletí. Odhadem padlo jeden a půl miliónu kubiků dřeva.

Tehdy na Maršovsku uvolňovalo zavalené cesty až do konce roku 125 vojáků. Likvidace kalamity trvala několik let a způsobila majiteli panství Jaromíru Czernin-Morzinovi velké ekonomické potíže. Jen v Peci pod Sněžkou pracovalo šest stovek dřevařů, nejvíce jich přijelo v roce 1931 z Podkarpatské Rusi, aby zpracovali nejnepronikavější partii. V Krkonoších se podobně jako v 16. a 17. století opět objevily smyky, tedy dřevěná koryta na spouštění dřeva. Nejdříve postavili Rusíni v Růžovém dole, vedl 1000 metrů od dnešního 12 sloupu lanovky až na louku mezi hájovnou a ekologickou expozicí Správy KRMAP. Poleno hozené nahoře do žlabu bylo dole u cesty za 56 vteřin. Smykem sjelo do údolí přes tři tisíce kubiků, to by dnes odvezlo více než stovacet velkých nákladních automobilů. Zalesňování pasek probíhalo přes třicet let a naneštěstí opět formou monokultur s použitím nepůvodních forem smrku. Výsadba z výhradně místního materiálu je povinná teprve posledních 20 let. Převládající severozápadní vítr poškodil v červenci 1996 na mnoha místech stejné porosty jako v roce 1930, jen v menším rozsahu. První odhad této kalamity, která na dlouhé týdny uzavřela také silnici na Malou Úpu, byl 50 tisíc kubiků. Nakonec dřevaři v celých Krkonoších zpracovali 132 tisíc kubických metrů polomů. Přesnost odhadu závisí na typu kalamity. Je-li polámané dřevo soustředěné do celých ploch, poznají lesníci objem zničeného lesa poměrně přesně. Zato roztroušené polomy, jakých bylo hodně letos v lednu, překvapí svým rozsahem až při zpracování. Zato v roce 1966 padlo na ucelených plochách celkem 400 tisíc kubiků dřeva. Tehdejší plochy zničeného lesa v okolí Sovího sedla v Malé Úpě nebo v Sedmidolí ve Špindlerově Mlýně zarostly teprve nedávno.

BOLESTNÁ ZTRÁTA

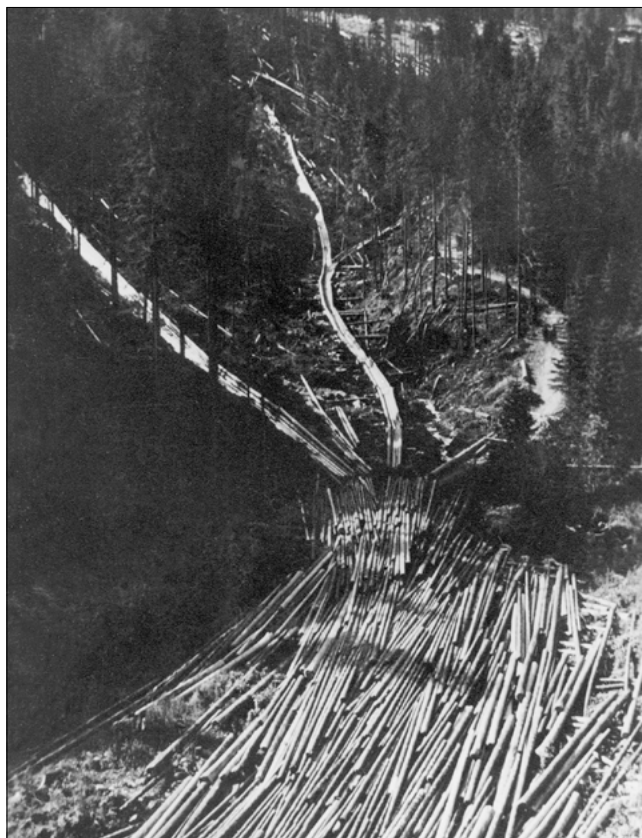
Rozsah lednové kalamity si můžete prohlédnout na internetu, když na adrese <http://mapy.krnapp.cz> najdete v odkazu „Lesní hospodářství“ přehled všech polomů zakreslených do lesnické mapy. Zvětšením se dostanete na úroveň každého porostu, zjistíte stupeň poškození i jeho plochu. Plná červená barva zachycuje soustředěnou, tedy celoplošnou kalamitu. Na větší ploše ji najdete především v oblasti Lviho dolu v Malé Úpě. Tady orkán zasáhl nejcennější původní porosty na jižním svahu Koule a jihovýchodním úbočí Sněžky,

tedy na Prostřední hoře. Kalamita zničila přes dvě stě let staré stromy v rozsahu nejméně dvou tisíc šesti set kubiků. Nejcitelnějším dopadem vichřice z ledna 2007 je zmenšení zásobárny původního geneticky kvalitního smrku.

Každá větrná kalamita vyvolá následné přemnožení kůrovců. Dosaďadní teplý průběh roku ještě urychluje namnožení lýkožrouta smrkového a jeho příbuzných druhů. Přestože jsou uvedené lokality v první a druhé zóně národního parku s omezenými zásahy do přirozeného vývoje, nemohou krkonošští lesníci připustit rychlý rozpad zdejší genetické banky. Proto větší část dřevní hmoty ve Lvím dole během první poloviny léta zpracují. V blízkosti cest klády vytahají dřevařské lanovky, především z úbočí Sněžky část odveze vrtulník, zbytek po odkornění zůstane na místě pro zachování přirozeného koloběhu živin. Ponechání kůry sice zvyšuje riziko přemnožení kůrovce, ale zároveň přispěje k zapaření dřeva a urychlí jeho rozložení dřevokaznými houbami. I tak z porostů starších než magických 140 let ubude v roce 2007 několik hektarů. A přízenou se další vichřice, zlomí nebo ze země vyvrátí další stromy a vyvolá ji přemnožení podkorních škůdců, protože silný vítr je přirozenou součástí krkonošské přírody stejně jako sníh a voda.

Kvůli zpracování kalamity jsou na území národního parku dočasné uzavřené některé cesty. Na konkrétní omezení vás upozorní výstražné tabulky a pásy, přesné informace o místech a délce trvání uzávěrů cest získáte především v informačních střediscích Správy KRMAP (viz str. 28). Průběh zpracování kalamity v číslech najdete v týdenních hlášeníh na stránkách Správy KRMAP v kapitole „Kalamita“.

www.krnapp.cz

Smyky pro spouštění dřeva ve Vavřincově dole v roce 1931.

1.2 PŘÍRODNÍ KRAJINA – skalní výchozy, Szklarska Poręba – Tvarožník, Svinské kameny a Szrenica, 1921

Kde tvoří jádro hlavního krkonošského hřebene tvrdá jemnozrnná žula, vypreparovalo mrazové zvětrávání skalní útvary - tory. Větrná eroze je obrousila do zajímavých tvarů, které se promítají v jejich pojmenování. Na snímku je Tvarožník (1322 m n.m.), vzadu Svinské kameny (1314 m) a skály na vrcholu Szrenice (1361 m). K východu pokračují Sokolník (1384 m), Violík nad pramenem Labe (1472 m), Krakonošova kazatelna u Sněžných jam (1490 m), Mužské a Divčí kameny nad Petrovou boudou (1417 a 1413 m), Ptačí kámen u cesty mezi Bradlerovou a Petrovou boudou (1310 m). Ve střední části jsou tory jen na polské straně Krkonoš, nejznámější jsou Polední kameny (1420 m), Poutníci (1204 m) a Kočičí zámek (1090 m). Na východě zcela chybí. V okolí Tvarožníku zůstal původní porost kosodřeviny, nezasahovala sem seniště Vosecké boudy ani těžba kletce na palivo. Bouda na vrcholu Szrenice vznikla až v roce 1922 jako turistický objekt bez hospodářství, proto neovlivnila široké okolí.

S Honzou Kenderem a dalšími přírodovědci jsme podnikli v létě 1983 výpravu na Kavkaz, ze které se zachovalo rčení: „To byl ale veselý výlet!“ Silné zážitky z velehor některé z nás přivedly k alpinismu. Součástí výprav je čekání, třeba na lepší počasí, aklimatizaci, místní dopravu nebo na jídlo. Přitom se probírají věci, na které není v normálním rytmu života čas. Tehdy jsem Honzovi a celé partě vyprávěl o sbírání starých fotografií Krkonoš, které výmluvně ukazují proměnu zdejší krajiny především po vystěhování původních obyvatel po květnu 1945. Jen tak mezi řečí jsem je ubezpečil, že o tom jednou vydám knihu. V časech komunistické cenzury to všichni včetně mě brali jako snilkovské řeči. Jenže Honza se v dalších letech pravidelně ptal, jestli už na knize pracuji. Dlouho jsem se mohl vymlouvat na nevhodnou dobu. Jenže po roce 1989 se mnohé změnilo. Honza se stal ředitelem odboru Tvorby krajiny na novém Ministerstvu životního prostředí a jeho otázky na knihu nešlo tak snadno odbýt. Vymlouval jsem se na finance. Srovnávací fotografie by měl udělat profesionální fotograf, český text je dobré přeložit také do němčiny, grafiku navrhnou odborníci, něco bude stát sazba, nátky, sběr dat. A měl jsem od něho na několik let pokoj. Jenže vloni v zimě Honza přišel s dohodou mezi tehdejšími ministry životního prostředí Liborem Ambrozem a ředitelem Správy KRMAP Jiřím Novákem o vydání knihy o krajině Krkonoš. Měl jsem připravit návrh. Už nebylo kam uhnout, kdysi lehkovážně pronesené předsevzetí se mělo naplnit.

Pro knihu Krajina Krkonoš v proměně století jsem vybral z několika tisíc předloh sto třicet dva dobových snímků, které při porovnání s dnešním stavem nejlépe vystihují hlavní krajinné prvky a jejich vývoj. Soubor

Rozdělené hory – Na současné fotografii dobře patrný travnatý pás podél hraniční Cesty česko-polského přátelství je „památkou“ na mezinárodně nestabilní období. Jedním z projevů nedemokratických režimů v Československu a v Polsku bylo uzavření hranic. Na hřebenech Krkonoš byl nově odlesněný pás už od roku 1945 několik let pravidelně oraný a vláčený koňským potahem, aby případné stopy prozradily „narušitele“ státní hranice. Krkonoše střežilo polské vojsko, proto je pás na sever od hraniční cesty. Tehdy nic netušící čeští turisté, navyklí z předválečných let navštěvovat i místa na slezské straně hor, bývali zadržováni a odvázeni na několik týdnů do vnitrozemí „budovat Varšavu“. Státní hranice prochází i přes sklaní výchozy, v minulosti do nich byly vytesány hraniční značky. Vrchol Tvarožníku nyní poškozuje betonový mezník. Snad umělé hraniční průseky, takovéto mezníky a četné tabule po přistoupení k Schengenské dohodě alespoň z nejecennější zóny národního parku zmizí.

rozdělený do deseti kapitol představuje přírodní krajinu, lesy, vodoteče, louky, cesty, sídla, chalupy, stavby pro hosty, průmyslové stavby a drobné památky. Ke spolupráci jsem přizval fotografa Ctibora Košťála, který během roku pořídil současné fotografie z autentických míst. Doprovodný text vychází z mých průzkumů a sesbíraných dat za posledních pětadvacet let. Kniha je určená především současným obyvatelům Krkonoš, chalupářům a projektantům. Hlavní výpověď obstarávají srovnávací fotografie, každý případ doplňují dva krátké odstavce textu. První přibližuje zachycenou skutečnost, v druhém si dovoluji uvést subjektivní názor krajinného ekologa na představený prvek, včetně kritického zhodnocení. Jmenuji autory vydařených i kontroverzních staveb, zmiňuji stanoviska samospráv, v několika případech nešetřím ani rozhodnutí Správy KRMAP, přestože je zadavatelem knihy. Ne proto, abych někomu pochválil nebo urazil, ale pro poučení jiných. Jestli alespoň trochu přispěji k pochopení vývoje krajinných prvků a možná i jejich vylepšení, budu velmi rád. Pavel Klimeš

Část letošního léta strávíme s přáteli na expedici v pákistánském Karakoram. Při pokusu o výstup na osmitisícovku Gasherbrum bude opět spousta času na povídání a vymýšlení dalších projektů. Teď už je ale jisté, že třistastránková kniha Krajina Krkonoš v proměně století ve formátu 280 x 240 mm vyjde 1. září a bude k dostání vedle Veselého výletu v informačních centrech Správy KRMAP a v řadě knihkupectví. Její uvedení spojíme se stejnojmennou výstavou vybraných dvojic fotografií v galerii Veselý výlet, která potrvá od 1. září 2007 do poloviny ledna 2008.

8.2 STAVBY PRO HOSTY – tradiční a moderní stavba, Špindlerův Mlýn – Bedřichov – Labská louka – Labská bouda čp. 31, 1901

Majitel jilemnického panství hrabě Jan Harrach v roce 1877 koupil na hraně Labského dolu jednoduché stavení a o rok později k němu přistavěl hostinec s výčepem v kamenném přízemí a deseti pokoji v dřevěném patře. Architektonicky příznivou podobu bouda s přiznanou hrázděnou konstrukcí zpevněnou ondřejskými kříži získala po prodloužení v roce 1889. Tak ji zachytila zde představená fotografie, ale jednoduchá krása se s dalšími přístavbami vytrácela. V roce 1900 rozšířila hostinec na fotografii patrná dřevěná veranda, v létě 1905 bylo přistavěno zadní kamenné křídlo a druhé hrázděné patro. Asi v roce 1910 podkroví prosvětlyly sedlové vikýře. Kvůli zateplení pro zimní provoz překrylo zajímavou tesařskou konstrukci bednění. V listopadu 1965 Labská bouda vyhořela, v letech 1969 až 1975 vznikla podle návrhu architekta Zdeňka Říhákova nová. Posunutí předimenzované osmipodlažní stavby výše do svahu ještě umocnilo poškození panoramatu Labské louky, patrně i ze vzdálených vyhlídkových míst.

Chybné zadání – Rozšířený názor řadí Labskou boudu spolu se sídlištěm Mísečky, hotely Horizont a Horal mezi největší architektonické hrůzy Krkonoš. Nebudu betonovou stavbu obhajovat, ale „odložené Krakonošovo klavírní křídlo“, jak mi od Zlatého návrší Labská bouda připadá, je alespoň pokusem o zajímavou architekturu. To neplatí o dalších výše zmíněných neoblíbených stavbách. Labská bouda je příkladem, kdy krajinnému rázu zásadně škodí objem i umístění stavby a vlastní architektura už není důležitá. Jinak vyjádřeno, u předimenzované stavby v daném prostředí je skoro jedno, je-li krásná nebo ošklivá. Mně na současně Labské boudě nevaří architektonické pojetí, ale souhlas architekta s tak necitlivým zadáním v přírodní rezervaci. Moderní dům v pětinovém objemu na původním místě by neškodil. Jenže malou Labskou boudu tehdejší investor nechtěl a architekt Zdeněk Říhák se musel rozhodnout, jestli se na sporném projektu bude podílet nebo práci odmítne.

1.2 Přírodní krajina – skalní výchozy, Szklarska Poręba – Tvarožník, Svinské kameny a Szrenica, 1921

4.1 Louky – luční enkláva, Horní Malá Úpa – Smrčí, 1937

7.8 Chalupy – bednění štítu, Žacléř – Rýchory čp. 6, 1934

8.2 Stavby pro hosty – tradiční a moderní stavba, Špindlerův Mlýn – Bedřichov – Labská louka – Labská bouda čp. 31, 1901

Telefonování: Tel. čísla pevných linek východních a středních Krkonoš začínají trojčíslím 499 (ze zahraničí 00420 499). Informace o telefonních číslech 1180.

Panoramatická kamera: denně na ČT2 7.50-8.30 (léto) Harrachov, Rokytnice nad Jizerou, Benecko, Mísečky, Černá Hora, Pec pod Sněžkou, Malá Úpa, Černý Důl.

Aktuální pohled na oblast Sněžky je na www.humlak.cz (webcam).

Horská služba: celoročně je stálá pohotovost ve Špindlerově Mlýně tel. 499 433 239 (602 448 338). V zimě v Peci pod Sněžkou 499 896 233 je služebna v provozu denně od 7.00 do 22.00 (po této době 602 448 444). Další zimní služebny jsou v Janských Lázních 499 895 151 (606 157 936), v Malé Úpě na Pomezích Boudách 499 891 233 (606 157 935), Strážné 499 434 177 (606 157 934), Harrachov 481 529 449, 602 448 334, Rokytnice nad Jizerou 481 523 781, (606 157 932).

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE - SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel., fax: 499 874 298

v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130, fax: 499 874 221

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30 - 18.00

Zdravotnictví: rychlá záchranná služba Trutnov a Vrchlabí tel. 155, záchranná služba 499 735 921, pro východní Krkonoše je pohotovostní služba v Trutnově 499 840 100, Nemocnice Trutnov 499 866 111, Pec pod Sněžkou lékař 499 329 340, chirurgie 499 329 346, zubní lékař 603 413 113, Horní Maršov 499 874 144, zubní lékař 499 874 166, dětské oddělení 499 874 143, Janské Lázně 499 875 116, Svoboda nad Úpou 499 871 140, dětské oddělení 499 871 287, Špindlerův Mlýn 499 433 344, chirurgie 499 523 864, lékárna je v Horním Maršově otevřena po-pá 8.00-12.30, 14.00-17.00, 499 874 121, ve Svobodě nad Úpou 499 871 264, ve Špindlerově Mlýně 499 433 335, pohotovostní služba Vrchlabí (i pro Šp. Mlýn) 499 421 155.

Policie: stálá pohotovost Trutnov a Vrchlabí tel. 158, dopravní nehody 974 539 251, služba Pec pod Sněžkou 499 736 233, Svoboda nad Úpou 499 871 333, Špindlerův Mlýn 499 433 333, policie Horní Maršov 499 874 133, městská policie Janské Lázně 603 345 538, městská Špindlerův Mlýn 499 433 354, 606 484 805, Žacléř 499 876 135.

Hasiči: stálá služba Trutnov 150, 499 848 411.

Parkoviště: Střežené parkoviště Velká Úpa 499 896 156, Pec u kapličky a Zelený Potok 774 772 774, Malá Úpa ve Spáleném Mlýně 499 891 128, na Pomezích Boudách 499 891 145, Janské Lázně u lanovky 737 732 211, Špindlerův Mlýn 499 523 229, 499 523 119

Městské a obecní úřady: Horní Maršov 499 874 156, Janské Lázně 499 875 101, Pec pod Sněžkou 499 896 215, Malá Úpa 499 891 157, Svoboda nad Úpou 499 871 105, Žacléř 499 878 510, Špindlerův Mlýn 499 433 226, úřední hodiny jsou vždy v pondělí a ve středu 8.00-12.00, 12.30-17.00.

Lesní hospodářství Vrchlabí ústředí 499 456 111, lesní správy: Horní Maršov 499 874 161, Pec pod Sněžkou 499 896 214, Svoboda nad Úpou 499 871 159, Špindlerův Mlýn 499 433 282.

Es grüßet viele tausendmal
Der Herr der Berge „Rübezahl“

Pro noviny Veselý výlet,
stavebně historický průzkum
a expozice z historie Krkonoš
KOUPÍME
dobové fotografie, pohlednice, mapy, průvodce,
knihy, průkazy, písemnosti a předměty
se vztahem ke Krkonošim.

Veselý výlet, Temný Důl 46
542 26 Horní Maršov
tel. fax: 499 874 221

Meteorologická stanice v Peci pod Sněžkou 499 736 303.

Správa Krkonošského národního parku: středisko Pec pod Sněžkou 499 896 213, v létě denně 8.00-12.00, 12.30-18.00, v zimě denně 8.00 - 12.00, 12.30 - 16.30, Harrachov 481 529 188 po-ne 7.00-12.00, 13.00-16.30, Špindlerův Mlýn 499 433 228 denně v zimě 8.00-16.45, v létě 8.00-18.00, Horní Rokytnice nad Jizerou 481 523 694 v zimě po-pá 9.00-12.00, 13.00-16.00, so 9.00-12.00, v létě po-so 9.00-12.00, 13.00-16.30, Krkonošské muzeum Vrchlabí denně mimo pondělí 8.00-16.00 499 456 111. Muzeum v Obřím dole v Peci pod Sněžkou 499 736 311, po-ne 9.00-12.00, 13.00-16.00, informace a směnárna Temný Důl v Horním Maršově 499 874 264, po-čt 8.00-16.30, pá 8.30-18.00, so + ne 9.00-16.30, v plné sezóně i déle, Rýchoráská bouda 499 895 107.

Bohoslužby: Horní Maršov sobota 16.30, Svoboda nad Úpou neděle 11.00, Janské Lázně neděle 9.30, Velká Úpa sobota 15.30, Žacléř neděle 9.30, Špindlerův Mlýn neděle 10.00. Církev Československá husitská - Trutnov - Úpická 146, neděle 10.15., Janské Lázně - Betlém 1. neděle v měsíci 13.30, Farní sbor Českobratrské církve evangelické, Trutnov - Úpická 163, neděle 10.00, Janské Lázně Sola Fide 8.30, Shromáždění sborů svědků Jehovových v sále království v Trutnově, Bojiště 103. Týdenní shromáždění: Každé úterý (18.45) a čtvrtek (19.00). Veřejné přednášky každou neděli od 9.30 do 11.30 a od 16.30 do 18.30.

Autoopravna a pneuservis: Svoboda nad Úpou - Hlávka 499 871 153, denně 7.00-12.00, 13.00-17.00, Mladé Buky - Štágl 499 773 263, pneuservis - 499 773 263, Autoklub Bohemia Assistance nonstop 1240, Žlutý anděl 1230.

Benzinové pumpy jsou ve Svobodě nad Úpou otevřeny denně od 6.00 do 20.00 hodin (Benzína, 499 871 128) a 6.00 - 21.00 (Lucraco Oil, 499 871 188), v Peci pod Sněžkou 6.00 - 22.00 (499 522 120), ve Špindlerově Mlýně denně 7.00-17.00 (neděle od 8.00, 499 433 295). Čerpadla s nepřetržitým provozem jsou v Trutnově a ve Vrchlabí.

Hraniční přechody: Malá Úpa 499 891 133 - i pro vozidla (pouze osobní vozy) nepřetržitý provoz, stejně jako přechody v Královci u Žacláře a v Harrachově. Turistické hraniční přechody jsou u Luční boudy, u Slezského domu, v Sovím sedle, u Vosecké boudy, v Bobru - Niedamirów, z Horních Albeřic - Niedamirów, otevřeny v zimě 9.00-16.00, v létě 8.00-20.00.

Autobusy: předprodej místenek (pouze z výchozí stanice) a informace Osnado v Peci pod Sněžkou 499 736 380, denně 8.00-12.00, 12.30-15.00 hodin, ve Špindlerově Mlýně 499 433 263, pondělí - pátek 8.00-16.00, v sezóně i v sobotu, popř. v neděli 8.00-13.00, Trutnov 499 811 286.

Lanové dráhy: Na Sněžku (Pec p. Sn., 499 895 137) denně v každou celou hodinu 8-18 hodin, v úseku Růžová hora - vrchol Sněžky podle počasí. Na Hnědý Vrch (Pec p. Sn. 499 736 375) denně 9.00-16.00, od 1. do 28. 10. jen pátek až neděle. Portášky (Velká Úpa, tel. 499 736 347 denně 8.30 - 17.00, od 15. 2. do 17.30. Černá hora (Janské Lázně, 499 875 152) denně v 7.30 a potom každou celou hodinu 8-18 hodin, Na Pláň (Šp. Mlýn - Sv. Petr, 499 497 215) a Medvědin (Šp. Mlýn, 499 433 384) denně 8.30 - 16.00 a v 18.00, Žalý so-ne 9.00 - 17.00 (Vrchlabí, 499 423 582), Lysá hora (Rokytnice, jen v zimě, 481 523 833), Čertova hora (Harrachov, 481 528 151).